

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ
КАФЕДРА АРХІТЕКТУРИ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до магістерської роботи
рівня вищої освіти «Магістр»

на тему:
«Ревіталізація пам'яток східноєвропейської спадщини та пристосування їх
будівель до сучасних потреб
на прикладі палацу Потоцького, Бродівського р-ну».

Виконала:
студентка II курсу, групи Арх - 61
спеціальності
191 «Архітектура та містобудування»

Надорожняк Юлія Миколаївна
(прізвище та ініціали)

Керівник : *Степанюк Андрій Володимирович*
(прізвище та ініціали)

Консультанти з розділів:

Науково-дослідний (підпис) Степанюк А.В.
(прізвище та ініціали)

Охорона навколишнього середовища (підпис) Панас Н.Є.
(прізвище та ініціали)

Дубляни - 2024 рік

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Факультет будівництва та архітектури
Кафедра архітектури
Рівень вищої освіти «Магістр»
Спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
“24” лютого 2023 року

ЗАВДАННЯ на магістерську роботу

студенту

Надорожняк Юлії Миколаївні
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: Ревіталізація пам'яток східноєвропейської спадщини та пристосування їх будівель до сучасних потреб на прикладі палацу Потоцького, Бродівського р-ну

керівник роботи: *Степанюк Андрій Володимирович, к.арх., доцент*
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом університету від “17” лютого 2023 року № 32 / к-с

2. Строк подання студентом роботи 22 січня 2024

3. Вихідні дані до роботи :

містобудівні схеми Івано-Франківської області, об'єднаної територіальної громади, ілюстративні матеріали наукової літератури та інтернет-ресурсів, авторські фото архітектурних об'єктів, замальовки, обмірні креслення

4. Зміст пояснювальної записки:

Реферат

Зміст

Вступ (актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, методика дослідження) ;

1. Стан проблеми, огляд літератури;

2. Комплексне дослідження архітектурно-проектного та планувального об'єкту (комплексу);

3. Проектні пропозиції;

4. Охорона навколишнього середовища.

Висновки та пропозиції

5. Перелік графічного матеріалу

архітектурно-ілюстративні матеріали з дослідження задекларованої проблеми вітчизняного та зарубіжного досвіду, проектні пропозиції ревіталізації бродівського палацу Потоцького.

6. Консультанти розділів проекту

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	<i>Степанюк А.В., к., арх. доцент</i>		
2	<i>Степанюк А.В., к., арх. доцент</i>		
3	<i>Степанюк А.В., к., арх. доцент</i>		
4	<i>Панас Н.Є., доцент</i>		

7. Дата видачі завдання

24 лютого 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1	<i>Збір та опрацювання матеріалів для виконання магістерської роботи</i>	17.03.23	
2	<i>Підготовка та написання розділу з комплексного дослідження задекларованої проблеми</i>	12.08.23	
3	<i>Виконання ілюстративних та архітектурно-планувальних креслень</i>	14.10.23	
4	<i>Виконання проектних пропозицій</i>	16.11.23	
5	<i>Виконання розділу з охорони навколишнього середовища</i>	03.12.23	
6	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу та пояснювальної записки</i>	20.01.24	

Студент _____
(підпис)

Надорожняк Ю.М.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Степанюк А.В.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Ревіталізація пам'яток східноєвропейської спадщини та пристосування їх будівель до сучасних потреб на прикладі палацу Потоцького, Бродівського р-ну».

Робота на отримання ступеня "магістр архітектури": 85 сторінка текстового матеріалу, 62 ілюстрації у текстовій частині, плакат розміром 5000 x 2000 мм та 88 джерела літератури.

Дослідження включає аналіз історичного контексту, архітектурно-конструктивних особливостей палацу Потоцького та вивчення сучасних тенденцій у ревіталізації культурної спадщини. Методи дослідження включають архітектурний аналіз, комплексне вивчення історії будівлі та консультації з експертами у галузі реставрації та ревіталізації.

Основні результати

Аналіз історії та стану палацу Потоцького: Вивчення історії та стану будівлі дозволило виявити основні проблеми та можливості для подальшої ревіталізації.

Концепція ревіталізації: Запропоновано концепцію, що враховує збереження історичного характеру палацу та його пристосування до функціональних вимог сучасності.

Архітектурні рішення: Розроблено архітектурні рішення, які включають реставрацію оригінальних елементів та додавання сучасних функціональних частин.

Висновки

Магістерська робота надає комплексний підхід до ревіталізації пам'яток східноєвропейської спадщини на прикладі палацу Потоцького. Архітектурні рішення спрямовані на збереження історичної цінності об'єкта та його адаптацію до потреб сучасного суспільства.

Ключові слова: ревіталізація, східноєвропейська спадщина, палац Потоцького, архітектурні рішення.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. СТАН ПРОБЛЕМИ, ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	12
1.1. Проблема занедбання і технічного зношення архітектурної спадщини.	12
1.2. Втрата Функціональності та Способи Відновлення	13
1.3. Ревіталізація як Ключовий Підхід:	13
1.4. Участь Громади та Взаємодія з Сучасним Середовищем:	14
1.5. Огляд літератури.....	15
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ	17
2.1. Історія започаткування ревіталізації об'єктів	18
2.1.1. Контекст і Передумови	18
2.1.2 Нові Виклики для Захисту Культурної Спадщини	19
2.1.3 Перші Спроби Ревіталізації	20
2.1.4. Зміна Підходів у ХХ Столітті: Ревіталізація Як Ресурс Розвитку	22
2.1.5. Формування Організацій та Нормативної Базис: Новий Розділ у Створенні Захисту та Оновлення Культурної Спадщини	23
2.1.6. Дослідження та Інновації: Новаторські Підходи до Ревіталізації Архітектурної Спадщини	24
2.2 Закордонний досвід	25
2.2.1 Ревіталізація промислових об'єктів.....	25
2.2.2 Ревіталізація сакральних об'єктів.....	29
2.2.3 Ревіталізація житлових об'єктів	31
2.2.4 Ревіталізація громадських об'єктів.....	33
2.2.5 Ревіталізація оборонних об'єктів.....	34
2.3 Вітчизняний досвід	37
2.3.1 Ревіталізація промислових об'єктів.....	37
2.3.2 Ревіталізація сакральних об'єктів.....	40
2.3.3 Ревіталізація громадських об'єктів.....	41
2.3.4 Ревіталізація оборонних об'єктів.....	42
РОЗДІЛ 3. ПРОЕКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ.....	44

3.1. Історія об'єкта	44
3.2. Існуючий стан.....	47
3.3. Концепція завершеності зміни архітектурного середовища.	49
3.4. Містобудівна ситуація.....	52
3.4.1. Загальні дані.....	52
3.4.2. Кліматичний район.....	52
3.5. Генеральний план території.....	53
3.5.1. Проектрін пропозиції вирішення генплану	53
3.5.2. Баланс території.....	56
3.6. Об'ємно – планувальні рішення.	56
3.7. Архітектурно-художнє вирішення фасадів	58
3.8. Конструктивне вирішення.....	59
3.8.1. Короткий опис конструктивної схеми	59
3.8.2. Зміни в структурі будівлі	60
3.8.3. Покрівля та мансарда	61
3.8.4. Конструктивна схема нових елементів.....	62
3.8.5. Енергоефективність	64
3.8.6. Технічне обладнання будівлі	64
3.9. Техніко-економічні показники	66
3.10. Фотофіксація існуючого стану	67
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	69
4.1. Організація заходів з охорони навколишнього середовища	69
4.2. Особливості природоохоронних заходів при реконструкції.....	70
4.3. Безпека та сталість у ревіталізації: захист здоров'я та довкілля	71
4.4. Пропозиції з охорони навколишнього середовища.....	71
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76

ВСТУП

Ревіталізація, як ключовий аспект сучасних міських та культурних стратегій, привернула увагу не лише влади, а й науковців та громадськості. Процес реставрації та оновлення старих і занедбаних будівель і територій має значний вплив на економіку, культуру, соціальні відносини та сталість громади. У контексті наукових досліджень ревіталізація є важливим об'єктом аналізу для розуміння її потенціалу та обмежень. Історично динамічний процес ревіталізації стає ключовим моментом у розумінні міського розвитку та відновлення культурних територій. Цей процес включає не лише реставрацію архітектурних об'єктів, а й соціокультурних практик, що робить його невід'ємною частиною наукових досліджень у таких галузях, як архітектура, соціологія, економіка тощо.

У цьому дослідженні акцентується увага на аналізі концепції ревіталізації, особливо в контексті міського планування та збереження культурної спадщини. Вивчення впливу ревіталізації на економічний розвиток та соціокультурні аспекти забезпечить глибше розуміння цього явища та його важливості для сучасного суспільства. Щоб проілюструвати ці концепції, ми розглянемо резонансний приклад відродження замку Бродіф, який слугуватиме об'єктом, за допомогою якого ми аналізуватимемо та розуміємо взаємодію між історією та сучасністю через призму стратегій відродження.

Актуальність теми ревіталізації в сучасному світі є неоспоримою, оскільки суспільство стикається з рядом викликів, пов'язаних із старінням міської інфраструктури, занепадом історичних об'єктів, та потребою у сталій економіці та соціокультурному розвитку. Ця тема виходить за рамки простого відновлення архітектурних споруд та охоплює більш широкі питання реформування суспільства в цілому.

Сучасний розвиток технологій, глобалізація та зміни в економічній парадигмі роблять важливим вивчення та розуміння того, як ревіталізація може відповісти на виклики сьогодення. Постійний рост населення міст та урбанізація

вимагають нових стратегій відновлення та управління міським простором. Активне вивчення цієї теми може сприяти розробці ефективних методик інтегрованого розвитку, які охоплюють не лише фізичні, але й соціокультурні та економічні аспекти.

З урахуванням сучасного підходу до сталого розвитку, розробка ефективних стратегій ревіталізації може мати вирішальне значення для забезпечення гармонійного злагодження міста, природи та культурного спадку. Ступінь розробки цієї теми варіюється від архітектурних ініціатив та проектів до глибоких аналізів соціальних і економічних наслідків ревіталізаційних програм.

Наукові дослідження в цьому напрямку допоможуть уточнити стратегії та інструменти, необхідні для забезпечення рівноваги між історичною спадщиною та вимогами сучасного розвитку. Аналіз успішних та невдалих випадків ревіталізації надасть важливі висновки та рекомендації для майбутніх стратегій управління міськими та культурними просторами.

Мета дослідження полягає в розкритті та глибокому розумінні явища ревіталізації як комплексного та многогранного процесу. Конкретно, дослідження спрямоване на досягнення наступних цілей:

1. Аналіз Сучасного Стану Ревіталізації: Вивчення та оцінка сучасних стратегій та проектів ревіталізації, включаючи їхній вплив на архітектурну ландшафтну та соціокультурну динаміку.
2. Вивчення Викликів та Перспектив Розвитку: Аналіз сучасних викликів, з якими стикаються міста та об'єкти культурної спадщини, і розробка стратегій ревіталізації для відповіді на ці виклики.
3. Соціокультурний Вплив Ревіталізації: Розуміння, як ревіталізація впливає на соціокультурний ландшафт міст та регіонів, включаючи створення спільнот, зміни в способі життя та ідентичності.
4. Економічний Вплив та Сталість: Вивчення економічних вигод та стійкості, які виникають внаслідок ревіталізації, зокрема в контексті створення робочих місць, привабливості для інвестицій та збільшення економічної активності.

5. Вивчення Прикладів Ревіталізації: Аналіз успішних та менш успішних прикладів ревіталізації, зокрема фокусуючись на Бродівському замку як важливому об'єкті для вивчення.
6. Формулювання Рекомендацій та Стратегій: Розробка конкретних рекомендацій для покращення практик ревіталізації та формулювання стратегій для забезпечення балансу між збереженням культурної спадщини та потребами сучасного розвитку.

Мета дослідження полягає не лише в аналізі сучасного стану ревіталізації, але і у внесенні практичного внеску у розробку стратегій, які враховують широкий спектр викликів і можливостей, які постають перед сучасними містами та об'єктами культурної спадщини.

Об'єктом дослідження є Бродівський замок та його ревіталізація як ключовий культурний та історичний об'єкт. Розглядаючи цей замок як об'єкт дослідження, ми ставимо перед собою завдання ретельно проаналізувати його історію, сучасний стан та потенціал для розвитку через ревіталізаційні стратегії.

Бродівський замок, що має багатий історичний бекграунд, представляє собою унікальний об'єкт культурної спадщини, який став свідком багатьох етапів розвитку та трансформацій. Дослідження його ревіталізації дозволить глибше розуміти, як цей об'єкт може стати не лише пам'яткою минулого, але й активним центром, що сприяє розвитку місцевої спільноти та економіки.

Замок, в якому переплітається архітектурна грандіозність і культурна спадщина, стає каталізатором для вивчення впливу ревіталізації на відновлення історичних місць та їхню включеність у сучасний соціокультурний контекст. Дослідження Бродівського замку дозволить виробити узагальнені висновки та рекомендації, які можуть бути застосовані і в інших контекстах ревіталізації історичних об'єктів.

Для досягнення поставлених цілей дослідження, застосовуються різноманітні методи, які охоплюють аспекти архітектурного, соціокультурного, економічного та історичного аналізу. Декілька ключових методів, що використовуються у дослідженні ревіталізації Бродівського замку:

1. **Архітектурний Аналіз:** Проведення детального архітектурного аналізу замку для визначення стану будівлі, ідентифікації архітектурних особливостей та потенціалу для реставрації чи модернізації.
2. **Історичний Огляд:** Ретельний перегляд історії Бродівського замку для виявлення ключових подій, які вплинули на його розвиток та занедбання.
3. **Соціокультурний Аналіз:** Дослідження впливу ревіталізації на соціокультурну сферу, включаючи створення спільнот, взаємодію із сусідами та місцевим населенням.
4. **Економічний Аналіз:** Оцінка економічного впливу ревіталізації на місцеву економіку, зокрема у створенні робочих місць, привабливості для туристів та інвесторів.
5. **Аналіз Проектів Ревіталізації:** Розгляд та аналіз існуючих та завершених проектів ревіталізації, які можуть слугувати джерелом вивчення кращих практик та можливих помилок.
6. **Екологічний Вплив:** Оцінка впливу ревіталізації на природне середовище та визначення стратегій, спрямованих на збереження екологічної стійкості.
7. **Співпраця із Зацікавленими Сторонами:** Взаємодія із місцевими органами влади, мешканцями, архітекторами та іншими зацікавленими сторонами для врахування різних поглядів та потреб.

Для проведення комплексного дослідження ревіталізації Бродівського замку використано різноманітні джерела:

Архівні та Історичні Джерела:

1. Архівні документи, що стосуються історії замку, листинги реставраційних та реконструкційних робіт.
2. Історичні записи та літературні джерела, що описують періоди розвитку та важливі події.

Географічні та Архітектурні Джерела:

1. Картографічні матеріали, аерофотознімки для вивчення розвитку території та замку.
2. Архітектурні плани та документація з реставрації.

Сучасні Джерела та ЗМІ:

Новинні статті та журналістські розслідування про ревіталізаційні проекти та їх вплив на місцеве співтовариство.

Публікації в місцевих газетах та інтернет-ресурсах.

Академічні Джерела:

1. Наукові статті та книги, що стосуються ревіталізації міських та історичних об'єктів.
2. Тези конференцій та академічні дослідження.

Економічні та Соціологічні Джерела:

1. Економічні звіти та аналізи ефективності ревіталізаційних проектів.
2. Соціологічні дослідження про вплив ревіталізації на місцеве населення та культурний ландшафт.

Спостереження та Вивчення в Терені:

1. Вивчення місцевості та спостереження за активними ревіталізаційними процесами.
2. Інтерв'ю з мешканцями, органами влади, та іншими учасниками проектів.

РОЗДІЛ 1. СТАН ПРОБЛЕМИ, ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Архітектурна спадщина має важливе значення для сучасного середовища міст, не лише як містоформуєчий елемент, але й як ключовий компонент його ідентичності та культурної спадщини. Історичні будівлі, які не використовуються, можуть стикатися із технічними труднощами та поступовим занепадом. Важливо зберігати автентичність, але забезпечувати їхнє адаптивне використання, щоб вони стали не лише пам'ятками минулого, але й активними частинами сучасного міського життя.

1.1. Проблема занедбання і технічного зношення архітектурної спадщини

Проблема занедбання і технічного зношення архітектурної спадщини в українських містах вимагає негайного вирішення для забезпечення збереження цих унікальних об'єктів. Зокрема, занедбання історичних місць може бути спричинене фінансовими труднощами, відсутністю ефективного управління та недостатнім розумінням важливості їх збереження. Технічний знос також становить загрозу, оскільки час і погодні умови можуть призвести до псування архітектурних деталей та структур.

Втрата первісного призначення та використання історичних будівель може призвести до їхньої поступової деградації. Функціональна втрата знижує інтерес спільноти та інвесторів у відновлення таких об'єктів, що може викликати занепокоєння у суспільстві та владі щодо їх майбутнього.

Проте, відновлення архітектурної спадщини має великий потенціал у збереженні історичної та культурної цінності міст. Адаптивне використання історичних будівель для нових функцій, таких як культурні центри, офіси або ресторани, може створити нові центри активності та привабливості для місцевих та туристичних громадян.

Все це свідчить про важливість ревіталізації архітектурної спадщини для створення стійких та привабливих міських середовищ. Це завдання, що вимагає взаємодії різних сфер - від історії до економіки та культури. Занедбання історичних будівель може бути викликане нестабільністю фінансування та

недостатньою увагою до збереження. Технічний знос, що виникає внаслідок природних чинників або неправильного використання, загрожує не лише естетичній привабливості, але і структурній цілісності історичних споруд.

1.2. Втрата Функціональності та Способи Відновлення

Багато історичних будівель стикаються з втратою свого первісного практичного призначення, що породжує виклики щодо їхнього подальшого використання та утримання. Фінансові труднощі та бюрократичні перешкоди стають складовою частиною складного процесу реставрації. Однак стратегії адаптивного використання можуть слугувати ключовим інструментом відновлення, привносячи нові функції історичним об'єктам.

Щоб подолати ці труднощі, необхідно активно вивчати та впроваджувати підходи, спрямовані на перетворення історичних споруд у простори, що відповідають потребам сучасного суспільства. Важливим є взаємодія з місцевими громадами для визначення їхніх потреб та намірів стосовно використання реставрованих будівель.

Сприяння створенню партнерств з комерційними організаціями та громадськими ініціативами може забезпечити додаткові ресурси та інноваційні підходи до адаптації історичних об'єктів. Підтримка бізнес-ідеї, яка дозволяє ефективно використовувати історичні будівлі, може визначити їхню довгострокову стійкість та користь для громади.

Важливо також розглядати можливості співпраці з державними та недержавними організаціями для знаходження джерел фінансування, а також розробки стратегій утримання, спрямованих на тривалу ефективність історичних споруд. Такий підхід дозволяє не лише відновлювати, але і забезпечувати сталу та прибуткову експлуатацію об'єктів культурної спадщини.

1.3. Ревіталізація як Ключовий Підхід:

Ревіталізація архітектурної спадщини охоплює не лише технічний аспект відновлення, але і комплексний підхід, що враховує технічні, культурні та соціальні виміри. Головною метою цього процесу є не лише збереження

естетичних та історичних цінностей спадщини, але й створення нових функцій та значень для цих об'єктів.

Ревіталізація передбачає активні заходи з відновлення та модернізації історичних об'єктів, сприяючи їхньому адаптивному використанню в сучасному контексті. Цей підхід включає в себе взаємодію з різними зацікавленими сторонами, такими як громади, організації та владні структури, з метою забезпечення широкої підтримки та ефективності проектів ревіталізації.

Однією з ключових складових ревіталізації є збереження аутентичності, що включає відтворення та збереження первісного характеру та стилю архітектурних об'єктів. Але це також передбачає їхнє адаптивне використання, де історичні будівлі можуть знайти нове призначення, що відповідає потребам та вимогам сучасного суспільства.

Ревіталізація створює можливості для збереження спадщини та активного впливу на розвиток міст і громад. Цей підхід визнає, що архітектурна спадщина — не лише минуле, але і важливий ресурс для майбутнього, який сприяє сталому розвитку та культурному збагаченню.

У цілому, успішна ревіталізація архітектурної спадщини полягає в здатності зберегти минуле, відкриваючи нові можливості та створюючи простір, який відзначається не лише історичною цінністю, але й активною участю у сучасному житті громади.

1.4. Участь Громади та Взаємодія З Сучасним Середовищем:

Успішна ревіталізація архітектурної спадщини базується на активній участі та взаємодії місцевої громади. Це визначається не лише як участь у процесі вибору конкретних об'єктів для відновлення, але й як широкий діалог з громадою для врахування їхніх потреб та аспірацій.

Важливо створити простір для взаємодії з сучасним міським середовищем. Це може включати в себе проведення громадських заходів, де громада має можливість висловити свої думки та пропозиції. Також, важливо стимулювати культурний розвиток, враховуючи сучасні тенденції та інтереси.

Створення просторів для культурного розвитку є ключовим аспектом. Це може включати в себе виставкові зони, мистецькі студії, культурні центри та інші місця, які не лише зберігають історію, але і стають активними фокусами культурної діяльності. Врахування потреб громади є важливим для створення просторів, які стають не лише пам'ятками минулого, але і живими частинами сучасного життя міста.

Громадська участь також визначається в процесі прийняття рішень та розробки стратегій ревіталізації. Ключовою є співпраця між органами влади, громадськими організаціями та приватним сектором для досягнення більшої взаємодії та рівноваги інтересів.

Загальний підхід полягає в створенні відкритого та доступного середовища, де громада відчуває свою важливість у формуванні міського простору та визначенні його культурного обличчя.

1.5. Огляд літератури

Експерти та фахівці відзначають, що ревіталізація становить ефективний засіб вирішення проблем екології та інфраструктури у містах і регіонах. Вони підкреслюють небезпеку для економічної стійкості міст, обумовлену відсутністю розвиненого соціокультурного потенціалу, монофункціональністю колишніх промислових районів та техногенним впливом на довкілля. На даний момент, хоча Україна не є провідною у цьому напрямку серед колишніх пострадянських країн, вона випереджає їх за рівнем розвитку в цій галузі. Українське суспільство тільки почало освоювати механізми ревіталізації протягом останнього десятиріччя, що робить цей просторовий розвиток новим напрямом економічної діяльності, який базується на взаємодії між бізнесом, громадою та місцевою владою.

Перша група досліджень включає теоретичні концепції, спрямовані на використання ревіталізації як засобу збереження культурної спадщини. Українські наукові праці в цьому напрямку обмежені. Олександр Рибчинський, на відміну від цього, фокусується на містобудівному аспекті ревіталізації,

використовуючи теоретичну базу, яку він розглядає на прикладі історичних центрів Польщі та Великої Британії. На жаль, в його роботі пропущено важливий аспект - Закон про ревіталізацію, прийнятий у Польщі у 2015 році. Інші дослідники вказують на те, що цей закон ігнорує питання збереження пам'яток.

За думкою Бернацької І., Бруха О. і Погорецького М., ревіталізація передбачає проведення різноманітних заходів у сферах економіки, техніки та соціуму з метою відновлення традиційності та сприяння розвитку конкретної історичної частини міста. Вони виділяють чотири види ревіталізації: просторову, соціальну, культурну та економічну. Важливим аспектом зазначається те, що впровадження нових функцій у туристичні об'єкти передбачає необхідність реконструкції та перепланування конкретних просторів.

Проекти другого напрямку досліджень концентруються на аналізі конкретного практичного досвіду ревіталізації менших архітектурних об'єктів, зокрема комплексів, таких як палацово-паркові пам'ятки. Автор «Das schönste Museum der Welt / Das zweite Leben des Neuen Museums in Berlin» відзначає, що ревіталізація спрямована на збереження архітектурного вигляду комплексу, при цьому відбувається повернення до його первісного стану або присвоєння нового, на сучасний момент найбільш перспективного, функціонального призначення.

Згідно з аналізом досліджень, ревіталізація, і до певної міри реновація, об'єктів культурної спадщини виходять за рамки тільки наукової методології в області архітектури та містобудівництва. Ці напрямки охоплюють широкий спектр проблем соціального, інфраструктурного та економічного характеру.

Така широка концепція проблеми призводить до необхідності розширення професійних меж взаємодії з середовищем, зосереджуючись на питаннях його пристосування до сучасних потреб. Це автоматично призводить до зростання важливості робіт з реконструкції, яка стає невід'ємною частиною інструментарію ревіталізації. Особливо актуальним цей підхід стає при розгляді об'єктів історичної промислової архітектури. У зв'язку з їхньою функціональною і технологічною анахронічністю, попри їхню архітектурну і містобудівну цінність, виникає необхідність шукати засоби адаптації для нових функцій, що

призводить до проведення реконструктивних заходів. Дослідники часто використовують інший термін - "реновація", коли йдеться про такі об'єкти, підкреслюючи основну мету - "оживлення" деградованих об'єктів.

Оскільки дослідження про ревіталізацію дівідносно нова тема досліджень, було також проаналізовано приклади, пов'язані із спорідненим напрямком "реновації". Наприклад, в роботі Швачка В.В. та Кисіль С.С. висловлюється думка, що реновація промислових будівель, які вже не функціонують, може слугувати засобом відновлення їх функціональності та естетичності. Кисіль С.С. та Бармашина Л.М., зосереджуючись на промислових спорудах, вказують, що при реновації новозбудовані приміщення непередбачувано набувають особливостей, пов'язаних з формуванням виробничого простору, таких як великі вікна, відкриті балки перекриттів, ферми і інше. За словами Сілогаєвої В.В., існують дві актуальні тенденції реновації промислових споруд: це коворкінг (гнучка організація спільного робочого простору для спілкування і творчої взаємодії) та апартаменти для тимчасового проживання або соціальне житло.

Отже, після аналізу стану архітектурної спадщини українських міст виокремлюються проблеми занедбання, технічної зношеності та втрати функціональності. Ревіталізація архітектурної спадщини виявляється ключовим інструментом для збереження культурної ідентичності та створення цінності в сучасному міському середовищі. Занедбання обумовлене фінансовими труднощами та недостатнім доглядом, що вимагає ефективних стратегій для запобігання втраті естетичного та історичного потенціалу. Технічна зношеність потребує термінових заходів для збереження структурної цілісності. Втрата функціональності викликає труднощі в ефективному використанні та утриманні. Фінансові та бюрократичні труднощі у реставраційних проектах роблять відновлення складним, але адаптивне використання може забезпечити нові функції. Участь місцевої громади важлива для успішної ревіталізації, сприяючи взаємодії з міським середовищем та врахуванню потреб громади. Громадська участь робить ревіталізацію більш ефективною.

РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Історія започаткування ревіталізації об'єктів

Історія започаткування ревіталізації пам'яток архітектури має свої коріння у середньовіччі, але сучасний підхід до цього питання формувався в XIX-XX століттях. Початково ревіталізація виникала як реакція на загрозу знищення історичних об'єктів через різноманітні чинники, такі як війни, пожежі, знецінення та недбале обслуговування.

2.1.1. Контекст і передумови

На порозі XX століття численні архітектурні шедеври ставали свідками запустіння, руйнувань та втрати своєї колишньої величі. Захист культурної спадщини вимагав нових стратегій, оскільки треба було адаптувати її до змін суспільства та економіки.

Багато з архітектурних пам'яток, що пережили віки, опинилися на межі зникнення. Це була наслідок не лише природного старіння конструкцій, але і бездіяльності, а іноді й вандалізму. Такий стан справ породжував необхідність впровадження нових підходів до збереження цінностей минулого.

Стратегії захисту архітектурної спадщини ставали невідповідними новим реаліям, що склалися у суспільстві. Старі методи виявилися неефективними у забезпеченні повноцінного захисту, а тому виникала потреба у вдосконаленні та новаторстві.

Вперше в історії зростала усвідомленість важливості збереження культурної спадщини. Архітектурні перлини стали розглядатися як можливий рушій розвитку туризму, освіти та сучасної культури. Збереження минулого стало завданням не лише для істориків, а й для всього суспільства.

З'явилася потреба у нових стратегіях та інноваціях. Старі методи стають неспроможними перед новими викликами. Адаптація стратегій до сучасних умов вимагала вдумливого підходу та досліджень.

Культурне мислення суспільства зазнало змін, впливаючи на сприйняття архітектурної спадщини. Тепер це вже не лише старі стіни та вежі, але живий об'єкт, який може взаємодіяти з іншими сферами сучасності.

Цей період став часом зародження перших проєктів відновлення. Суспільство почало усвідомлювати, що кожен старовинний будинок чи вежа - це не просто об'єкт минулого, але і можливість повернути йому його колишню славу, додати новий смисл та відкрити його для всіх.

2.1.2 Нові виклики для захисту культурної спадщини

Перед початком ХХІ століття культурна спадщина опинилася перед новими викликами, що вимагали переосмислення традиційних стратегій захисту та збереження архітектурних пам'яток. Однією з ключових точок в історії цього процесу стала серія археологічного журналу "Chartae Latinae Antiquiores," випущена у 1902-1903 роках, що відзначилася підвищеним інтересом до дослідження стародавніх текстів та пам'яток.

Економічні Турбуленції (кінець ХХ - початок ХХІ ст.): Світові економічні зрушення створили нестабільність у фінансових ресурсах, що серйозно вплинуло на фінансування заходів збереження культурної спадщини.

Співпраця із Спільнотою (1980-1990-ті рр.): У цей період активно розвивалася співпраця з громадськістю для визначення пріоритетів у збереженні та реставрації культурних об'єктів. Громадська участь стала необхідною для забезпечення легітимності та розносторонності стратегій.

Туризм та Збалансоване Управління (2000-2010-ті рр.): Зростання туризму створило потребу у розробці стратегій для збалансованого та сталого управління туристичним потоком до культурних пам'яток. Це включало в себе використання інтелектуальних систем та геопросторового аналізу.

Інновації в Збереженні (з 2010 р.): Використання передових технологій, таких як цифрові методи моніторингу та віртуальна реалізація, стали необхідні для забезпечення точності та ефективності в реставрації та консервації.

Міжнародна Співпраця (з 2000 р.): Зростання глобальних викликів підкреслило важливість міжнародної співпраці в збереженні культурної спадщини. Обмін досвідом та ресурсами став важливою складовою успішного захисту об'єктів.

Ці етапи стратегічного розвитку в галузі захисту культурної спадщини підкреслюють необхідність поєднання історичного підходу з інноваційними методами для збереження національної і світової культурної спадщини.

2.1.3 Перші спроби ревіталізації

Перший крок у ревіталізації архітектурної спадщини був зроблений в контексті руху за охороною пам'яток, який активно розвивався у другій половині XIX століття. Цей період відзначився започаткуванням значущих археологічних та реставраційних проектів, спрямованих на збереження та відновлення цінних архітектурних артефактів.

Рух за Охороною Пам'яток (друга половина XIX ст.): У цей період суспільна свідомість стосовно важливості збереження архітектурної спадщини зросла, що призвело до створення організацій та руху, спрямованого на охорону історичних пам'яток.

Археологічні та Реставраційні Проекти: Здійснювалися великі археологічні та реставраційні проекти, спрямовані на відновлення архітектурних пам'яток різних епох. Такі заходи відображали прагнення зберегти унікальні архітектурні артефакти та відновити їхню первозданну красу.

Збільшення Свідомості Громадськості: Розвиток руху за охороною пам'яток сприяв збільшенню свідомості громадськості щодо значення культурної спадщини. Це викликало активні обговорення та заохочувало громадську участь у процесі ревіталізації.

Відновлення Пам'яток Середньовіччя: Особливий акцент робився на відновленні пам'яток середньовіччя, які вважалися особливо цінними для національної та ідентичності та культурного спадку.

Ці перші кроки у руху за охороною пам'яток стали фундаментом для майбутніх стратегій ревіталізації, визначаючи важливість збереження та відновлення архітектурної спадщини для майбутніх поколінь.

Приклади:

1. Празький Замок в Чехії:

Контекст: Празький Замок, один з найбільших замків у світі, став об'єктом уваги для ревіталізації в кінці XIX - початку XX століття.

Ініціативи: Були розпочаті широкомасштабні реставраційні та консерваційні роботи для відновлення структур та елементів замку, щоб зберегти його історичний вигляд.

Результати: Сьогодні Празький Замок є не лише туристичною атракцією, а й культурним центром, де проводяться концерти, виставки та інші культурні події.

2. Бруклінський Міст в Нью-Йорку, США:

Контекст: Бруклінський міст, символ Нью-Йорка, потребував серйозної ревіталізації у середині XX століття.

Ініціативи: Проект реконструкції та модернізації, зокрема, відновлення освітлення та пішохідних доріжок, спрямований на поліпшення безпеки та комфорту.

Результати: Бруклінський міст залишається не тільки інженерним чудом, а й популярним місцем для прогулянок та подій.

3. Квартал Сантраль в Лондоні, Велика Британія:

Контекст: Сантраль — колишній енергетичний комплекс, що потребував нового призначення та відновлення у кінці XX століття.

Ініціативи: Проект конверсії території в мистецький та комерційний центр з використанням історичних будівель.

Результати: Сантраль став модним районом, де поєднуються сучасні технології, мистецтво та комерція.

Ці приклади демонструють, як історичні об'єкти можуть бути вдало ревіталізовані та використані для сучасних потреб, забезпечуючи їхнє збереження та активне використання для майбутніх поколінь.

2.1.4. Зміна підходів у XX столітті: ревіталізація як ресурс розвитку

У міжвоєнний та післявоєнний періоди, коли старовинні архітектурні шедеври зазнавали впливу занедбання та зміни призначення, виникла необхідність в нових стратегіях їхньої реставрації та використання. Спостерігається, що акцент з пасивної реставрації переміщується на активну ревіталізацію, спрямовану на те, щоб історичні об'єкти ставали не лише свідками минулого, але й активною частиною сучасного життя.

Зміна у підходах полягає в прийнятті комплексного погляду на культурну спадщину. Замість ізольованого відновлення окремих пам'яток, розробляються загальні стратегії для розвитку міст та регіонів, враховуючи культурний аспект як ключовий елемент ідентичності та потенційного ресурсу для економічного розвитку.

Турбота про культурну спадщину перестає бути виключною справою реставраторів та архітекторів. З'являється інтеграція з економічним розвитком, де культурна спадщина розглядається як засіб залучення інвестицій та створення нових робочих місць.

Окремий акцент робиться на ролі туризму та культурного маркетингу. Культурна спадщина розглядається не лише як історичне надбання, але і як потужний інструмент для розвитку туристичного сектору та культурного маркетингу, що активно використовується для приваблення уваги та інвестицій.

Приклади успішної ревіталізації, такі як комплексне відновлення Мачу-Пічу чи трансформація кварталу Монмартр в Парижі, стають свідченням того, що збереження культурної спадщини та її інтеграція в сучасне життя можливі і вигідні для всього суспільства.

2.1.5. Формування організацій та нормативної бази: новий розділ у створенні захисту та оновлення укультурної спадщини

Друга половина ХХ століття стала періодом важливих змін у сфері захисту та оновлення архітектурної спадщини. З цього часу виникли спеціалізовані організації та прийняті ключові нормативно-правові акти, що визначили нові стандарти та принципи у галузі культурної спадщини.

Створення Спеціалізованих Організацій:

Світова спільнота усвідомила необхідність координації зусиль у захисті історичних пам'яток. Міжнародні організації, такі як Міжнародна Рада зі Збереження Пам'яток, з'явилися як ключові актори у впровадженні стратегій збереження.

Нормативно-Правова База:

1964 рік запам'ятався прийняттям Хартії охорони та відновлення історичних місць, що визначила основні принципи співпраці суспільства та культурної спадщини. Цей документ став керівним в розвитку стратегій збереження об'єктів.

Міжнародні Ініціативи:

Глобальні виклики вимагали глобальних відповідей. Співпраця національних урядів та міжнародних організацій, зокрема Всесвітньої Комісії зі Збереження Об'єктів ЮНЕСКО, підкреслила необхідність об'єднаних зусиль.

Вплив на Національні Програми:

Міжнародні стандарти та нормативи стали важливими визначниками для національних програм збереження. Країни, ухваливши ці стандарти, почали систематично впроваджувати їх у свою законодавчу базу.

Створення організацій та нормативної бази у другій половині ХХ століття стали ключовим етапом у розвитку глобального підходу до збереження та ревіталізації культурної спадщини. Цей період визначив новий етап у взаємодії суспільства та його спадщини, забезпечивши стратегічний підхід до її охорони та відновлення.

2.1.6. Дослідження та інновації: новаторські підходи до ревіталізації архітектурної спадщини

Сучасні дослідження в галузі ревіталізації архітектурної спадщини фокусуються на впровадженні новітніх технологій, врахуванні аспектів сталого розвитку та розгляді соціокультурних вимірів. Цей інтердисциплінарний підхід стає ключовим для досягнення ефективності у процесі відновлення.

Використання Новітніх Технологій:

Дослідження акцентують на важливості використання сучасних технологій у процесі ревіталізації. Впровадження цифрових методів реконструкції та візуалізації дозволяє точно відтворювати архітектурні деталі та полегшує процес відновлення.

Сталий Розвиток:

Дослідники активно досліджують можливості впровадження принципів сталого розвитку у ревіталізацію. Забезпечення енергоефективності, використання екологічно чистих матеріалів та збереження природних ресурсів є важливими аспектами.

Соціокультурні Виміри:

Інтердисциплінарний підхід враховує вплив ревіталізації на соціокультурне оточення. Дослідження включають аналіз впливу відновлення архітектурних пам'яток на спільноту, враховуючи історичні та культурні значення.

Глобальний Погляд на Проблему:

Науковці вивчають ревіталізацію архітектурної спадщини як частину глобального виклику. Порівняльний аналіз різних регіональних підходів дозволяє визначити найефективніші стратегії та методи.

Співпраця За Освітою та Промисловістю:

Дослідники розвивають співпрацю між науковою спільнотою, освітніми інституціями та промисловим сектором. Це сприяє обміну знаннями та створенню інноваційних підходів до ревіталізації.

Сучасні підходи до ревіталізації архітектурної спадщини стають не лише технічно ефективними, а й враховують важливі соціокультурні та екологічні аспекти, взаємодіючи з інноваційними технологіями для забезпечення тривалого розвитку.

Історія ревіталізації архітектурної спадщини відзначається початком у другій половині XIX століття, коли рух за охороною пам'яток призвів до значних реставраційних проектів. У XX столітті змінилися підходи, враховуючи комплексність та нові ідеї у період між світовими війнами. Формування організацій та нормативної бази, таких як Хартія охорони та відновлення історичних місць, визначило основні принципи діяльності. У XXI столітті акцент зроблено на використанні новітніх технологій та сталому розвитку, розглядаючи архітектурну спадщину як живий ресурс. Ця історія свідчить про постійне стремління зберегти та відновити культурно цінні об'єкти, враховуючи сучасні виклики та наукові досягнення.

2.2 Закордонний досвід

2.2.1 Ревіталізація промислових об'єктів

Перетворення промислової спадщини у сучасні простори: офіси, мистецькі студії, культурні центри. Це відновлення історичних споруд для нових функцій та створення живих центрів у містах.

Ревіталізація ферми Tournelles, Брі, Франція

Сучасне використання: культурний центр

Рис.2.2.1.1. Ферма Tournelles

Рис.2.2.1.2. Внутрішній двір ферми Tournelles

Це місце служить перехідним зв'язком між сільським і міським життям. На північному заході — місто Чессі, а на південному заході — розважальні заклади Діснея. Проект використовує ферму Tournelles, яка вражає своєю масивністю та простотою, щоб передати аутентичність сільського господарства, що стоїть в контрасті із сусідніми світами міста та ілюзій. Архітектурна сила полягає в захищеному центральному просторі, де відбувається діяльність, утримуючи його від впливу зовнішнього світу.

Рис.2.2.1.3. Внутрішній простір Tournelles (кінозал)

Ревіталізація заводу Алембіка, Барода, Індія

Сучасне використання: арт-центр

Рис.2.2.1.4. Загальний вигляд заводу Алембіка

Завод Alembic, розташований у центрі міста Барода вздовж головної залізничної колії, пройшов численні трансформації протягом своїх 112 років існування. Ця історична промислова будівля, перша у своєму роді в місті, відзначається різними функціями, починаючи від виробництва пеніциліну до спирту. Сьогодні вона служить музею Alembic, художнім студіям, експозиції та виставковому простору, а також включає додаткові приміщення для бібліотеки, аудіо-залу та кафе.

Рис.2.2.1.5. Внутрішній двір заводу Алембік

Рис.2.2.1.6. Внутрішній простір заводу Alembic (виставковий зал)
Ревіталізація заводу під офісну будівлю Ombú в Мадриді, Іспанія

Рис.2.2.1.7. Загальний вигляд офісної будівлі Ombú

Офісна будівля Ombú в Мадриді є вражаючим прикладом адаптивного використання історичної промислової структури для створення сучасного офісного простору для компанії ACCIONA. Реконструкція оживила будівлю, додаючи більше 10 000 кв. м оновленого простору, а також інтегрувала зелені насадження, що поліпшило зовнішній вигляд та створило екологічно чисте міське середовище. Близькість до станції Мендес Альваро робить його частиною міської інфраструктури, підкреслюючи успішну адаптацію та позитивний вплив на міське середовище.

Рис.2.2.1.8. Внутрішній двір офісної будівлі Omví

2.2.2 Ревіталізація сакральних об'єктів

Ревіталізація костелу у Сан-Франциско, США

Рис.2.2.2.1. Загальний вигляд костелу у Сан-Франциско, США

У 2016 році розпочався проект багатофункціонального архітектурного комплексу у жвавому районі Сан-Франциско, Каліфорнія. Комплекс включає трирівневу житлову будівлю, адаптовану для спільного проживання, стару церкву, переобладнану у сучасну залу для заходів, та окремий освітній центр. Всі три частини комплексу об'єднані загальним двором.

Основною ідеєю комплексу було створити платформу для розвитку молодих стартапів, де вони можуть жити, працювати, взаємодіяти та розвиватися в надихаючому середовищі. Задача включала створення сучасного освітнього центру у підвальному приміщенні з вільним доступом з вулиці. Крім того, церковну актову залу перебудовано в багатофункціональний простір для різноманітних заходів, таких як лекції, хакатони, презентації та виставки.

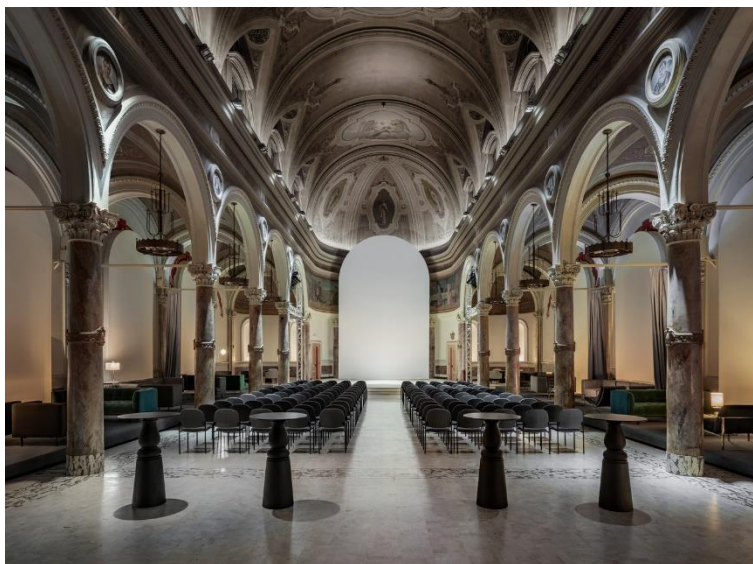

Рис.2.2.2.2. Внутрішній простір костелу

Ревіталізація костелу у Джунг-Гу, Південна Корея

Сучасне використання: кафе-ресторан

Рис.2.2.2.3. Костел у Джунг-Гу після ревіталізації

Церква з 120-річною історією стала культурним простором, зберігаючи сліди часу та накопиченої спадщини. Проект покликаний створити унікальну

брендову історію, відзначаючи час, а не видаляючи його сліди. Використання існуючих матеріалів, таких як цегла та вітражі, має екологічне та економічне значення. Помешкання включає різні частини, такі як Лісовий Зал і Лісовий Дім, об'єднані темою "Made Forest". Проект прагне створити співіснування між минулим і сучасним.

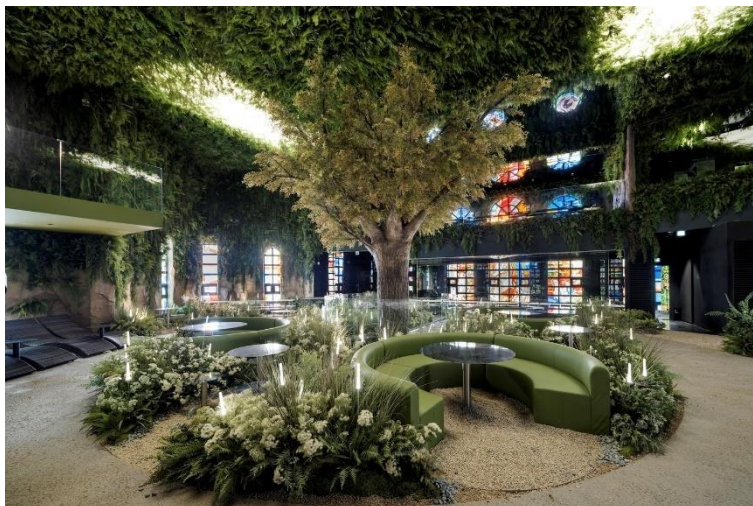

Рис.2.2.2.4. Інтер'єр костелу у Джунг-Гу

2.2.3 Ревіталізація житлових об'єктів

Культурний центр Le 148, Альфорвіль, Франція

Рис.2.2.3.1. Культурний центр Le 148 після відновлення

Культурний центр "Le 148" в Альфорвілью, недалеко від Парижа, був перетворений архітектурною студією WAW ARCHITECTES. Поштовхом для проекту було адаптувати його до міських норм доступності внутрішнього двору. Результатом стала глибока трансформація об'єкта, зокрема створення

унікального кольорового патію з рослинами, яке тепер видно з громадського простору. Рожева колориметрія використовується на фасадах та в центральному корті для об'єднання об'єкта. Гра з вирівнюванням та використанням шлюзів дозволяє входити в будівлю з різних точок, створюючи при цьому розломи рослин. Графічна гра кривих повторює контурні лінії, формуючи новий громадський простір. Реконструйований центр став культурним об'єктом, що оцінюється місцевою громадою.

Рис.2.2.3.2. Внутрішній двір Le 148

Штаб-квартира Palacio Droguett, Провіденсія, Чилі

Рис.2.2.3.3. Загальний вигляд Palacio Droguett

Палац Дрогетт, спроектований архітектором Серхіо Ларраїном Гарсія-Морено та збудований в 1931 році, почав свою історію як міська резиденція для

заможної родини. З 12 спальнями та площею 1400 кв. м, він став визначним місцем у місті в 80-х роках, коли спадкоємці родини перетворили його на площу для проведення різноманітних заходів. Протягом цього часу його величезна відкрита тераса на другому поверсі була покрита склепінням зі скла та сталі, надаючи йому назву "Скляний дім".

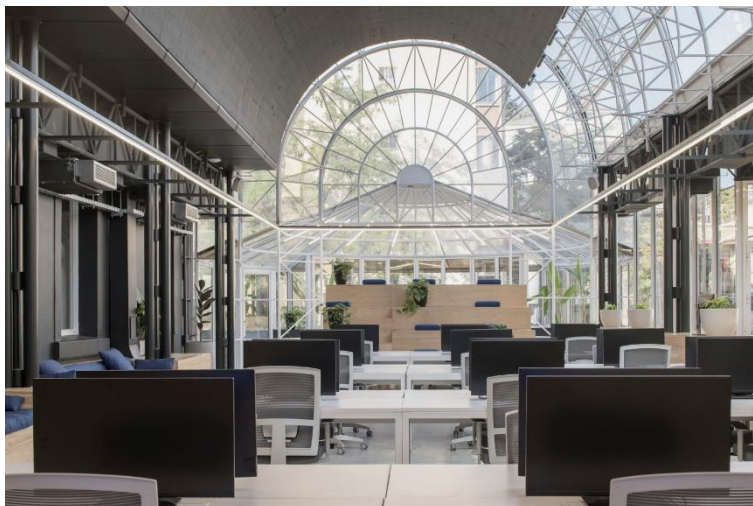

Рис.2.2.3.4. Внутрішній простір Palacio Droguett

2.2.4 Ревіталізація громадських об'єктів

Алмазна біржа Diamond Exchange Capital C Amsterdam, Амстердам, Нідерланди

Рис.2.2.4.1. Загальний вигляд Diamond Exchange Capital C Amsterdam

Колишня Алмазна біржа у столиці Нідерландів, Амстердам, збудована у 1911 році, пройшла капітальний ремонт за проектом архітектурної студії ZJA у співпраці з Heuligers architects. Монументальна будівля була відновлена за

оригінальним проектом Герріта ван Аркеля та повернулася до свого первісного шарму. Купол зі скла та сталі, що красує голландський монумент, надає будівлі вражаючу архітектурну красу та простір. Через будівлю проходить тема близько двадцяти мистецьких і дизайнерських проектів.

На даху відновлено вежі та оригінальні деталі з проекту Герріта ван Аркеля. Автентичний вхід відтворено за старими фотографіями. Будівля, адаптована під офіси та подій, інноваційно переорганізована. Додано скляний купол High Light, який відзначає історію як центр торгівлі алмазами.

Рис.2.2.4.2. Вигляд зверху колишньої Алмазної біржи

2.2.5 Ревіталізація оборонних об'єктів

Ревіталізація казематів під культурний центр, Базель, Швейцарія

Рис.2.2.5.1. Загальний вигляд колишніх казематів, Базель, Швейцарія

Будівля, спочатку зведена як військова казарма у Базелі понад 150 років тому, пройшла значний метаморфоз і втілилася у новий культурний центр завдяки творчому підходу архітекторів Мікеля дель Ріо та Ханса Фоккетіна. У 2013 році вони виграли міжнародний конкурс на реконструкцію цієї історичної

будівлі, перетворюючи її в сучасний центр, який став своєрідним культурним маяком. Після восьмирічного процесу трансформації відновлена будівля тепер відкрита для громадськості, даруючи місту новий простір для взаємодії та майбутніх творчих і культурних подій.

Школа королеви Марти, Каунас, Литва

Рис.2.2.5.2. Загальний вигляд школи королеви Марти

Група архітекторів відновила історичні казарми у районі Žemiejų Šančiai, перетворивши їх на житловий комплекс зі школою та дитячим садком. Проект отримав визнання за сталий розвиток та найкращий проект нерухомості. Школа королеви Марти, після реконструкції, поєднує сучасний об'єм даху з іржавим металевим покриттям і відзначає два історичних періоди.

Королівські ворота Замок Кернарфон, Великобританія

Рис.2.2.5.3. Загальний вигляд Замоку Кернарфон

Баттресс успішно завершив тривалу програму консервації та покращення замку Кернарфон для Cadw. Реставрація Королівських воріт дозволяє відвідувачам отримати доступ до різних частин середньовічної сторожі вперше за багато століть. Замок та обгороджене місто грали важливу роль в історії Уельсу та стали символами культурної спадщини. Проект на суму 5 мільйонів фунтів стерлінгів фінансувався Cadw та спрямований на поліпшення досвіду відвідувачів та розуміння історії сайту. Введення нового рівня архітектури у вигляді «меблів» дозволяє створити привабливі зони для відвідувачів. Проект враховує обмежені можливості доступу та робить історичне місце більш доступним.

Ревіталізація замкового комплексу, Італія

Рис.2.2.5.4. Загальний вигляд замкового комплексу в Італії

Проект для Palazzo dei Diamanti включає комплексні зміни для відновлення та модернізації будівель XVI століття. Реставрація виставкових приміщень, створення нових функціональних зон та перепланування внутрішніх дворів і саду спрямовані на збереження історичної цінності та створення нового контексту для взаємодії з архітектурою. Архітектурний підхід відзначається уважним ставленням до історії, використанням технологій та створенням нових відкритих просторів для відвідувачів.

Відновлений замок на Вавелі в Польщі

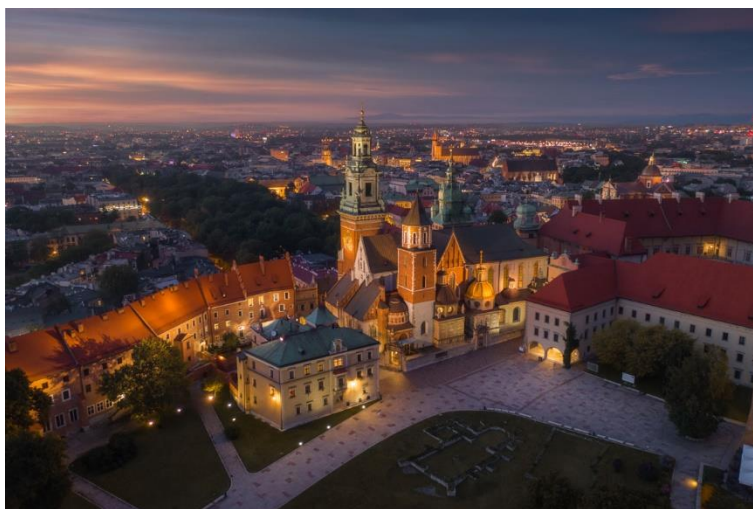

Рис.2.2.5.5. Загальний вигляд замку на Вавелі

Замок на Вавелі є однією з найважливіших історичних споруд в Польщі, датованої з X століття. Ревіталізація була проведена у XX столітті після того, як замок був пошкоджений під час Другої світової війни. Замок був відновлений та відкритий для відвідувачів. Він залишається однією з головних туристичних атракцій у Кракові, пропонуючи екскурсії та культурні події.

2.3 Вітчизняний досвід

2.3.1 Ревіталізація промислових об'єктів

Шовковий комбінат, Київ

Рис.2.3.1.1. Загальний вигляд арт-заводу

Арт-завод «Платформа», Київ, є найбільшим креативним кластером в Україні. Займаючи 120 000 м², це колишній Дарницький шовковий комбінат, перетворений на унікальний простір для виставок, майстер-класів та культурних подій. Має як закриті, так і відкриті майданчики для різноманітних заходів, включаючи масштабні концерти та вечірки. Тут можна не лише

насолюдуватися мистецтвом, але і насиченим культурним життям, вуличною їжею та концертами відомих артистів.

Рис.2.3.1.2. Двір арт-заводу

Фабрики повидла, Львів

Рис.2.3.1.3. Загальний вигляд "Фабрики повидла"

Центр сучасного мистецтва розташований у відновленому комплексі колишньої "Фабрики повидла", який був придбаний громадянином Швейцарії Гаральдом Біндером вже 8 років тому. Його ідея - відновити історичну будівлю та створити громадський простір. У цьому артцентрі знаходяться приміщення для театральних, музичних та освітніх проєктів. Крім того, на території розташовані кав'ярня, бар із терасою, крамниця та автостоянка.

Ревіталізація промислової зони в м. Київ

Рис.2.3.1.4. загальний вигляд "UNIT.CITY"

"UNIT.CITY" – інноваційний парк, а вражаючий приклад вдосконалення колишньої промислової зони в Києві. Розкидавшись на 25 гектарах всього за 6 км від центру міста, цей комплекс включає в себе офісні будівлі, житлові простори, лабораторії віртуальної та доповненої реальності, виробничі майстерні для 3D-друку, дослідницькі та розробницькі центри, а також інноваційні освітні установи.

Цей проект не лише відновлює колишні приміщення, але і трансформує їх в екосистему для IT- та технологічних компаній, забезпечуючи всебічний розвиток. "UNIT.CITY" створює умови для творчості та інновацій, де різні технологічні галузі взаємодіють та розвиваються, втілюючи ідею інтегрованого підходу до розвитку сучасного міського простору.

Відновлення заводу "Арсенал", м. Київ

Рис.2.3.1.5. Реконструкції колишнього заводу "Арсенал"

Проект реконструкції території колишнього заводу "Арсенал" та оновлення Арсенальної площі у Києві був спрямований на відновлення та пристосування історичних споруд до потреб сучасного життя. Цей новий міський кластер в центрі столиці став привабливим місцем завдяки реставрації історичних цехів та створенню простору для різноманітних закладів, таких як Kyiv Food Market, Creative States коворкінг, освітній центр Освіторія хаб та інші. Завдяки цьому проекту колишня промислова зона перетворилася на сучасний центр культурного та комерційного життя, привертаючи мешканців та гостей Києва.

2.3.2 Ревіталізація сакральних об'єктів

Відновлення простору біля руїн єврейської спадщини, м. Львів

Рис.2.3.2.1. Благоустрій біля руїн єврейської спадщини

Це відновлене історичне місце у Львові, яке включає реставровані руїни синагог та меморіальну інсталяцію "Увічнення". Проект архітекторів Франца Решке та Sophie Jahnke враховує історію єврейської спадщини та створює відкритий простір для вшанування та діалогу. Три будівлі з різною архітектурою створюють різні атмосфери: автентичності, жвавості та комфорту. Дизайн та матеріали конструкцій контрастують з історичним міським простором, наголошуючи пам'ять про минуле та непередбачуваність дизайну.

2.3.3 Ревіталізація громадських об'єктів

Харківський історичний музей імені М. Ф. Сумцова

Рис.2.3.3.1. Загальний вигляд музею в Харкові

Харківський історичний музей імені М. Ф. Сумцова – один з найстаріших музеїв України. Історія його появи датується ще 1920 роком, і нині щорічно він приймає близько 200 тис. відвідувачів. Розташувавшись в історичному центрі міста, де в середині XVII століття був заснований Харків, музей ніби поєднує в собі минуле і сьогодення. Модерновий, скляний, кольору блакиті неба куб, який захопив у свої «обійми» старовинну будівлю музею, архітектурну пам'ятку, немов подарував друге дихання самому музею, повертаючи все нові й нові погляди сучасних туристів.

Відновлення частини комплексу Олександрівської лікарні, м. Київ

Рис.2.3.3.2. Загальний вигляд Octo Tower

Octo Tower - це частина комплексу Олександрівської лікарні в Києві, яка розташована в радянському модерністському будинку. Використовуючи комунікаційну будівлю, створено сполучення між верхнім рівнем ландшафту та центром міста. Будівля мала функцію бомбосховища за часів Холодної війни.

Реконструкція додала нові функції, включаючи кафе, коворкінг та лекційний зал. Інтер'єри зберегли аутентичність, використовуючи меблі від українських виробників та оригінальні радянські елементи.

2.3.4 Ревіталізація оборонних об'єктів

Квадратна вежа Львівської цитаделі оборонного комплексу

Рис.2.3.4.1. Квадратна вежа Львівської цитаделі

Квадратна вежа Львівської цитаделі, споруджена у 1850-х роках, представляє собою не лише архітектурний пам'ятник, а й важливий елемент історичної спадщини. Після довгих років недії та занедбаності вона пройшла величезний реставраційний процес, який включав у себе не лише відновлення конструкції даху, а й трансформацію підвального простору у багатофункціональний зал з чудовим круговим видом на Львів.

Порохова вежа, м. Львів

Рис.2.3.4.2. Порохова вежа у Львові

Порохова вежа (наразі Будинок архітектора), була споруджена у 1554-1556 роках та пізніше, у 1954-1956 роках, пройшла реконструкцію. Це одна з чотирьох збережених веж, що належала зовнішній системі старовинних міських оборонних споруд. Будівля має форму підкови у плані, виготовлена з каменю, і має чотири поверхи. На даху встановлено гостроверхий черепичний дах. Фасад обладнано бійницями. Біля входу розташовані скульптури лежачих левів (XIX століття). Починаючи з 1956 року, ця вежа служить основою для розташування Будинку архітектора.

Citadel Inn-колишній Форт Арсенал, Львів

Рис.2.3.4.3. Історичний готель Citadel Inn

Citadel Inn представляє собою історичний готель, розташований у Львові, Україна, на території колишнього Форту Арсенал, зведеного Габсбургською імперією у 19 столітті. Готель визначається своєю архітектурною належністю до цього історичного комплексу.

Форт був використаний для зміцнення оборони Львова і грав важливу роль у різних військових конфліктах. Сучасний Citadel Inn є п'ятизірковим готелем, що пропонує поєднання історичного шарму та сучасного розкоші. Готель славиться вишуканим проживанням, ресторанами вищого класу та зручностями як для туристів, так і для бізнесменів.

Крім того, Citadel Inn є популярним місцем для проведення подій, конференцій і весіль, використовуючи свою унікальну історичну атмосферу.

РОЗДІЛ 3. ПРОЕКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ

3.1. Історія об'єкта

Історія Бродівського замку почалася у 1629 році, коли полковий гетьман Станіслав Конєцпольський придбав Броди. Протягом 1630—1635 років під його владою була побудована нова фортеця, яка представляла інноваційний бастионний тип. Архітекторами цього об'єкта були французький інженер Гійом Леввасер де Боплан та італійський будівничий Андреа дель Аква. Замок складався з п'яти бастионів та куртин (вали), між якими розташовувались каземати. Територію фортеці оточував глибокий рів, періодично наповнюваний водою.

У фортеці, до середини XVIII століття, функціонували дерев'яні каплиці та будинок для власників міста та комендантів фортеці. Фортифікаційний об'єкт відігравав стратегічну роль у важливих історичних подіях, а його власники періодично здійснювали ремонти та модернізації.

Бродівський замок, зазнавши руйнівних наслідків від російських вторгнень у 1734 році, перетворився в середині XVIII століття на резиденцію за участю Станіслава Потоцького. У цей період поблизу північної куртини з'явився палац, який існує до сьогоднішнього часу, а також барокова брама та в'їзний рavelін.

У 1648 році, під час козацького повстання під командуванням Богдана Хмельницького, Бродівський замок витримав кількатижневу облогу козацьких військ. Під час Берестецької битви в 1651 році, твердиня виконувала роль польської військової бази. Замок відігравав важливу роль у транспортуванні гармат для обстрілу козацького табору, розташованого на річці Пляшівці. Крім того, в замку утримували полонених козаків.

У кінці 1660-х років, замок пройшов ремонт, що підвищило його оборонні можливості. У разі небезпеки фортеця служила притулком для мешканців, і під час турецьких походів у 1672 та 1676 роках люди знову знаходили пристань тут.

У 1704 році родина Потоцьких стала власниками Бродів, і замок став однією з їхніх резиденцій. У середині XVIII століття, на території замку було

зведено нові споруди. Над брамою фортеці виникла барокова вежа, прикрашена годинником, а на дитинці з'явився двоповерховий палац. Замок також отримав новий елемент оборони – рavelін. Ці споруди, ймовірно, були побудовані військовим інженером і власником міста Станіславом Потоцьким у період з 1751 по 1760 роки. Замок у цей час став місцем для проведення розкішних подій. Наприклад, 17 грудня 1732 року тут відбувся величезний феєрверк, організований на честь прибуття Юзефа Потоцького та його дружини Людвіги з Мнішеків. 2 лютого 1755 року в замку також відзначився карнавал, організований з нагоди весілля Теофілі, старшої дочки Станіслава Потоцького.

Перед наступом військ Наполеона на Москву російський уряд, обурений можливістю використання Бродівського замку як бази для польських союзників французів, звернувся до австрійців із вимогою зруйнувати твердиню. Таким чином, у 1812 році підірвали вежу з головним в'їздом та рavelін, заваливши фортечний рів. Замок втратив свою оборонну важливість, і залишок валів із казематами передали під складські приміщення та магазини. Єдиним, що залишалось від замку, був палац. У XIX столітті в ньому розташовувалась бібліотека Потоцьких, частина якої нині знаходиться в замку Орон в Швейцарії.

З 1834 року палац належав родині Молодецьких. Перед Першою світовою війною власниця споруди, графиня Ядвіга Жищевська, створила приватний музей, виділяючи особливу увагу колекції старовинних меблів та портретів видатних польських діячів. Частина цієї збірки зникла під час Першої світової війни.

Після Другої світової війни, за часів Радянського Союзу, замок використовувався як військовий об'єкт. Протягом цього періоду твердиня зазнала значних руйнувань і перебудов. Починаючи з середини 1990-х років, військова частина залишила фортецю.

На сьогоднішній день замковий комплекс перебуває в руїнах, із нього збереглись лише неповні чотири куртини з казематами та північно-східний бастион. Особливу увагу привертає збережений ренесансний портал вхідних дверей одного з казематів у західній куртині.

В замковому комплексі зберігся двоповерховий палац XVIII ст., споруджений Станіславом Потоцьким. Палац має форму видовженого прямокутника на два поверхи та два ризаліта. Стіни споруди виготовлені з цегли і прикрашені пілястрами композитного ордеру, що простягаються на повну висоту. Центр головного фасаду прикрашає балкон. Зауважимо, що внутрішнє розпланування палацу складається з анфілади, але інтер'єри не були збережені.

Приміщення палацу передано в користування школі, де також розташовувався районний архів та виставкові зали Бродівського історико-краєзнавчого музею. Замкові каземати залишаються в руїні та не використовуються, що спричиняє значні руйнування. У 2007 році, за ініціативою історико-краєзнавчого музею та районних органів влади, розпочата робота з відновлення пам'ятки: проведена регіональна конференція під назвою "Бродівський замок — пам'ятка європейського значення в системі фортифікацій на території Галичини й Волині", також ведуться роботи з очищення замкових казематів та створення експозиції.

Рис.3.1.1. м. Броди 1780р.

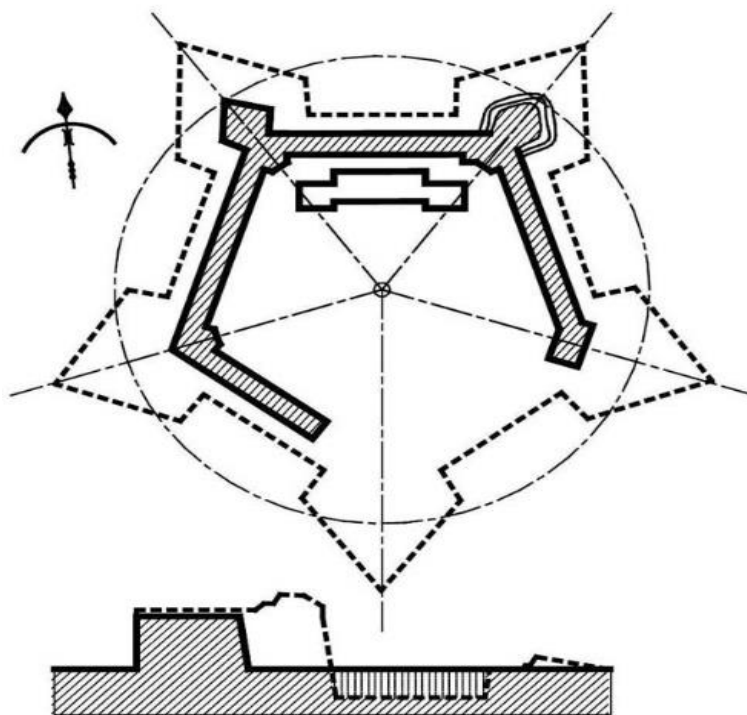

Рис.3.1.2. Схема плану існуючого стану фортифікацій з нанесеним контуром втраченого ескарпу. Рисунок Оконченко О.

3.2. Існуючий стан

Розташований на території замкового дитинця, двоповерховий палац XVIII століття, спроектований Станіславом Потоцьким, є значущим архітектурним пам'ятником епохи бароко. Його видовжений прямокутний план на два поверхи та наявність двох ризалітів додають гармонії загальній композиції. Стіни споруди, зведені із цегли та прикрашені пілястрами у стилізованому композитному ордері, свідчать про велич та розкіш.

Але сучасний стан палацу, на жаль, відображає образ напівзруйнованої споруди, яка пройшла випробування часом та впливом навколишнього середовища. Фасади, колись елегантні та вражаючі, зараз постраждали від зносу, а на їх поверхнях з'явилися графіті, які створюють контраст між колишньою величчю та сучасним станом занедбання.

Унікальна анфіладна структура внутрішніх приміщень, яка колись визначала простір палацу, залишилася в минулому через природний знос та

втрату історичної цінності. Інтер'єри, які втрачено для сучасності, залишають сліди вишуканого смаку минулого.

Розташування комунальних підприємств у приміщенні, включаючи встановлення бетонного пандусу у 2015 році, негативно вплинуло на аутентичність та історичність палацу. Поточний стан архітектурного шедевр підкреслює необхідність та підвищує важливість проведення ретельних реставраційних заходів для збереження цього об'єкта культурної спадщини та передачі його історичного контексту наступним поколінням.

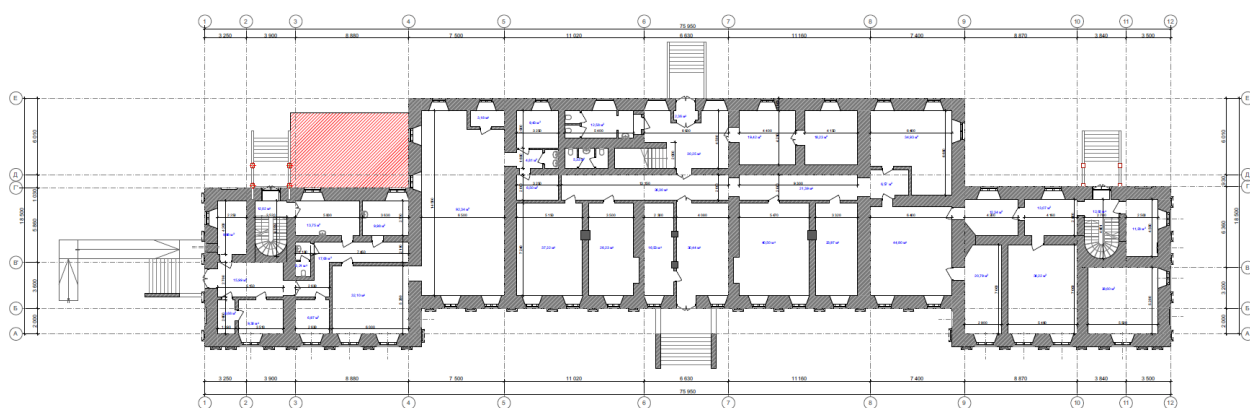

Рис.3.2.1. Існуючий стан. План першого поверху

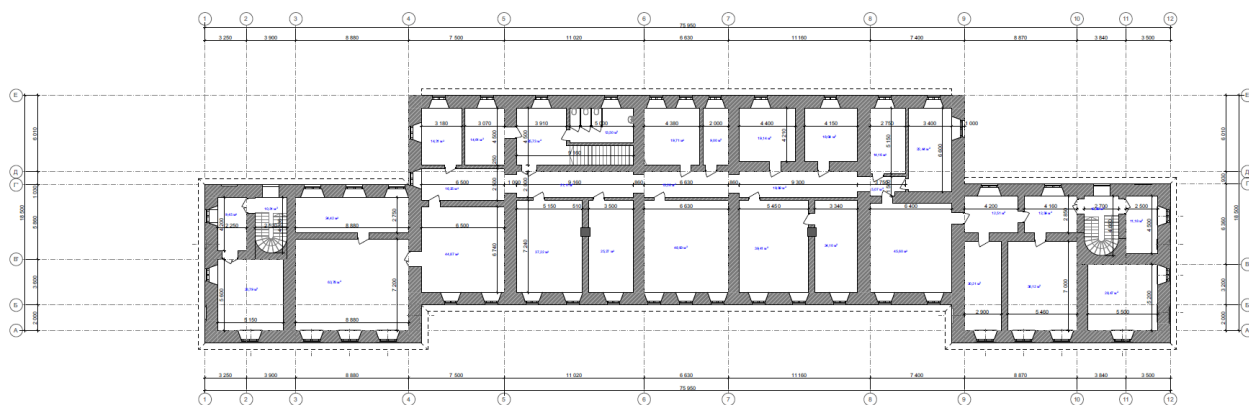

Рис.3.2.2. Існуючий стан. План другого поверху

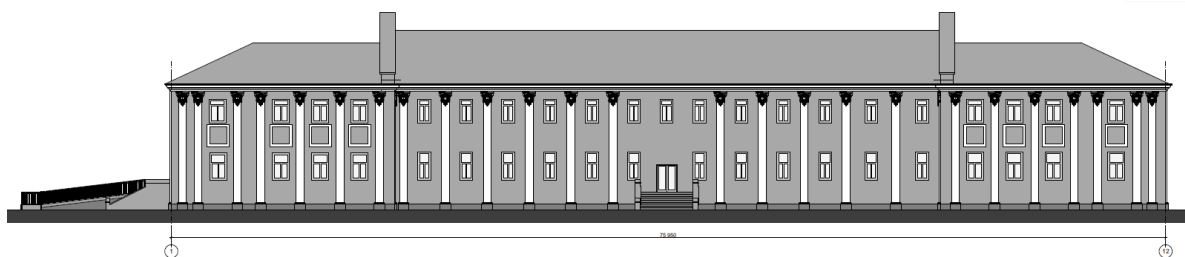

Рис.3.2.3. Існуючий стан. Передній фасад

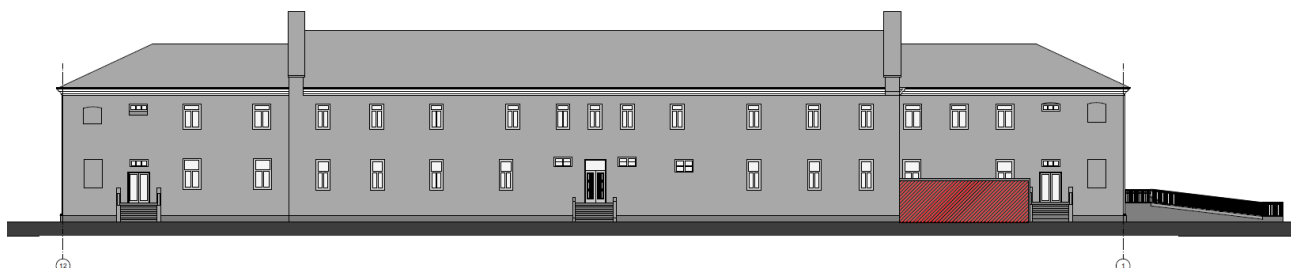

Рис.3.2.4. Існуючий стан. Тильний фасад

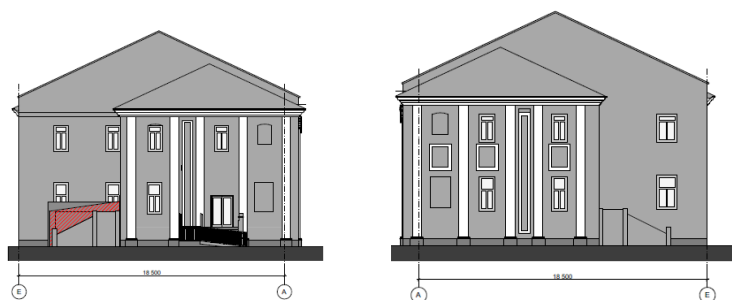

Рис.3.2.4. Існуючий стан. Бокові фасади

Рис.3.2.4. Модель відтвореного існуючого стану палацу

3.3. Концепція завершеності зміни архітектурного середовища.

Проект оновлення і відновлення Палацу Потоцьких у Бродях націлений на вдосконалення та оживлення історичної цінності цієї споруди, яка розташована в центральній частині міста Броди.

Проект реновації прагне відновити та оживити історичну та культурну цінність Палацу Потоцьких, а також адаптувати його до вимог сучасності та збереження його спадщини. Це включає відновлення та консервацію будівлі

для збереження історичного та архітектурного значення, а також надання нового призначення у контексті потреб сучасності та культурного розвитку.

Основною метою реставрації Палацу Потоцьких у Бродях є відновлення та збереження цінної культурної спадщини, сприяння культурному розвитку та відродженню історичного значення будівлі, що впливає на архітектурне середовище на рівні міського та регіонального планування.

Основні цілі проекту реставрації Палацу Потоцьких включають наступне:

1. Збереження культурної спадщини: Головною метою відновлення та реставрації палацу є збереження його історичної та архітектурної цінності, щоб передати цінну культурну інформацію майбутнім поколінням та підвищити усвідомлення про культурне значення спадщини.
2. Розвиток туризму: Оновлений Палац Потоцьких може стати привабливим об'єктом для туристів, істориків, митців та любителів культури. Це сприятиме розвитку туристичної інфраструктури та економіки міста, а також допоможе популяризувати культурне багатство Бродів.
3. Інтеграція в сучасний контекст: Реставрація має на меті адаптувати палац до сучасних потреб та використовувати його у контексті сучасного культурного розвитку.
4. Стимулювання соціокультурного розвитку: Палац може стати центром для культурних подій, виставок та інших заходів, сприяючи соціокультурному розвитку міста та його спільноти.

Проект ревіталізації Палацу Потоцьких націлено на збереження культурної спадщини, стимулювання туризму та сприяння соціокультурному розвитку міста.

Візуальний ефект: Відновлення Палацу Потоцьких матиме позитивний вплив на естетичний аспект архітектурного оточення. Відродження цього історичного палацу надасть унікальності та краси міському пейзажу, підкреслить історичну цінність міста та стане символом його культурного досвіду.

Проект реставрації Палацу Потоцьких передбачає створення культурно-мистецького центру, який привертатиме увагу як місцевого населення, так і туристів, і вдихне нове життя в цю колись занедбану архітектурну пам'ятку. Зараз палац перебуває в стані зруйнованості, що впливає на загальний вигляд історичного міста. Таким чином, відновлення Палацу Потоцьких сприятиме розвитку культурної та історичної цінності міста.

Реставрація Палацу Потоцьких виявить позитивний вплив на архітектурний ансамбль міста у кількох аспектах:

1. Збереження історичної спадщини: Палац є важливим історичним об'єктом та архітектурним шедевром. Відновлення Палацу Потоцьких дозволить зберегти це цінне спадщина та повернути йому велич у відновленому стані, сприяючи збереженню культурної спадщини міста.
2. Відновлення естетичної гармонії: Реставрація палацу сприятиме відновленню естетичної гармонії в місцевому архітектурному середовищі. Як важливий архітектурний об'єкт, палац може впливати на вигляд та атмосферу оточуючого простору. Відновлення оригінальних деталей з використанням сучасних технологій додасть розкіш та грації до архітектурного ансамблю.
3. Туристична привабливість: Відновлений палац може збільшити туристичний інтерес до міста. Туристи, які цікавляться культурними та історичними об'єктами, будуть приваблені відвідуванням відновленого палацу. Це сприятиме розвитку туристичної інфраструктури та сприятиме економічному розвитку міста.

Проект реставрації Бродівської синагоги та Палацу Потоцьких націлений на збереження цінної культурної спадщини та відновлення їхнього історичного та архітектурного значення. Реновація сприятиме створенню естетичного вигляду міста, підкреслить його культурний контекст та залучить туристів. Створення культурно-мистецьких центрів в обох об'єктах сприятиме соціокультурному розвитку міста та зближенню громадськості, сприяючи створенню позитивного іміджу та підвищенню якості міського середовища.

3.4. Містобудівна ситуація

3.4.1. Загальні дані

Земельна ділянка замку, площею 11,8 гектарів, розташована в центральній частині міста Броди по вулиці Замкова, представляє собою важливий ареал з історично-архітектурною цінністю.

Опис меж схваленої комплексної зони забезпечення безпеки для замку, зведеного від 1630 до 1635 року, і громадської будівлі з середини XVIII століття (колишнього палацу):

1. По сх. межі землеволодінь при вул. Островчик
2. По межі землеволодінь
3. По зх. межі землеволодінь при вул. Конюшківська
4. По пн. межі землеволодінь при вул. Руська

3.4.2. Кліматичний район

Відповідно до кліматичних характеристик, місто Броди розташоване в кліматичній зоні ІВ (підзона ІВ3 Північно-Західний лісостеп).

Згідно з ДБН В.1.2-2:2006 "Навантаження і впливи. Норми проектування", Броди розташований у таких районах:

За вагою снігового покриву - 4 район, зі значенням снігового навантаження 1400 Па.

За тиском вітру - 4 район, з вітровим навантаженням 550 Па.

За товщиною стінки ожеледиці - 3 район, зі значенням 19 мм.

Географічні координати м. Броди:

Північна широта: 49°50'30".

Східна довгота: 24°01'53".

Згідно з ДБН В.2.6-31:2006 "Конструкції будинків і споруд. Теплоізоляція будівель", м. Броди входить в І температурну зону з відповідними температурними характеристиками зовнішнього повітря.

На території ділянки проектування розташовані: палац Потоцького, руїни охоронних мур (казематів та бастіонів), відреставрований колодязь.

Озеленення. На території замку домінує сучасне озеленення, Природне історичне середовище втрачено внаслідок бомбардувань під час Другої світової війни, що призвело до неповторних втрат історичної спадщини.

Сьогодні замковий комплекс використовується як площа для організації різноманітних культурних заходів, палац служить осередком освіти, музеєм та центром реабілітації для дітей з обмеженими можливостями.

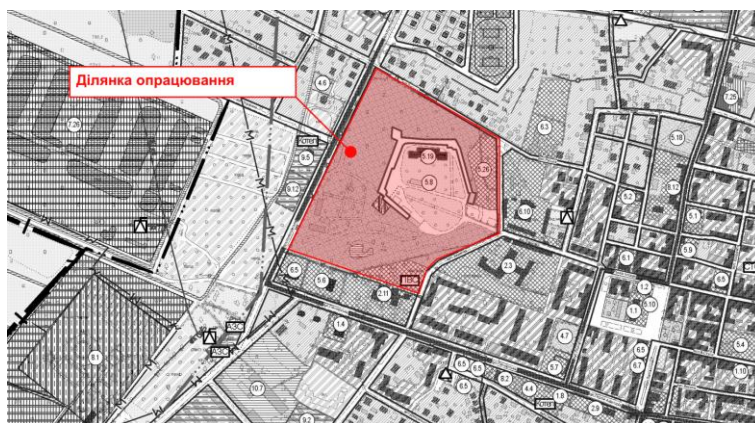

Рис.3.4.2.1. Ситуаційна схема

3.5. Генеральний план території

3.5.1. Проектні пропозиції вирішення генплану

На ділянці проектування розглядається проект реконструкції нежитлового будинку з метою перетворення його в культурно-мистецький центр. У новій структурі комплексу передбачено розміщення театральної секції, коворкінгу та відновлених казематів, які функціонально розділяються на виставкові зали, кінозали, майстерні, торгові точки та кафе. Також у відновлених казематах передбачено створення бібліотеки та кафе. Зовнішній простір поза охоронними мурами призначено для облаштування скверу. Частина відновлених казематів здійснено з відтворенням контуру зруйнованих структур.

Транспортний доступ до ділянки буде організовано через існуючу вулицю Шкільна з західної сторони. Для забезпечення доступу спецавтотранспорту та приватних автомобілів, відповідно до норм ДБН Б.2.2-12:2019, передбачається проїзд шириною 3.5 метри. Цей проїзд придатний для руху пожежної техніки та іншого спецавтотранспорту.

Територія характеризується прямим рельєфом без різких перепадів. Для інженерної підготовки передбачено проведення вертикального планування території з метою створення рівної поверхні. Окрім того, буде організовано систему поверхневого стоку дощових вод для ефективного відведення води та запобігання утворенню локальних застійних точок. Такий підхід сприяє оптимальному управлінню водами на території, забезпечуючи ефективне відведення та мінімізацію ризиків пов'язаних з водостічною системою.

Для ефективного відведення поверхневої води з території передбачено використання спланованої поверхні, зокрема в низинні місця. Також у проекті враховано встановлення дощових лотків та дощоприймачів, які сприяють збору та направленню дощової води в систему водостічних комунікацій. Це дозволяє ефективно контролювати та керувати водним потоком, запобігаючи надмірному збору води на певних ділянках та забезпечуючи її відведення у встановленому порядку.

Для проїздів автомобілів та спецавтотранспорту передбачено використання асфальто-бетонного покриття. Це матеріал стійкий до великих навантажень і забезпечує зручний та безпечний рух транспортних засобів.

Тротуари будуть покриті тротуарною бруківкою. Цей матеріал володіє не лише естетичним виглядом, але й має високу міцність та довговічність. Також тротуарна бруківка легко обслуговується та може використовуватися для створення декоративних візерунків або додаткового озеленення.

На вільних від забудови ділянках, майданчиках і майданчиках, а також на мощеннях передбачено використання газонів, які будуть засіяні багаторічними сортами трав. Це не лише додасть природної краси території, але й сприятиме створенню зони відпочинку та естетичного середовища.

Багаторічні трави часто обираються за їхньою стійкістю до різних погодних умов, невибагливістю у догляді та здатністю утворювати густий, зелений газон протягом тривалого часу. Такий підхід сприяє сталому та естетичному благоустрою території.

Будівельний проект розроблено відповідно до норм пожежної безпеки, що передбачає впровадження протипожежних розривів між будинками та іншими спорудами, відповідно до вимог ДБН Б.2.2-12:2019. Крім того, передбачено наявність під'їздів для пожежних машин та іншого спецавтотранспорту для ефективного реагування на пожежні ситуації.

Об'ємно-планувальні рішення та конструктивні вимоги виконано з урахуванням стандартів, вказаних у ДБН В.1.1-7-2002. Це забезпечить відповідність будівель та споруд вимогам щодо їхнього функціонального призначення та забезпечить безпеку відповідно до будівельних норм.

З метою забезпечення доступності для інвалідів та маломобільних груп населення передбачено проведення ряду заходів:

3. Влаштування пандусів: Забезпечено встановлення спеціальних нахилених поверхонь (пандусів), які дозволяють зручно пересуватися особам з обмеженими фізичними можливостями між різними рівнями.
4. Пониження бордюрів: Визначено місця перетину пішохідних доріжок та проїздів, де передбачено пониження бордюрів. Це спрощує пересування на візках та забезпечує безпечний перехід для осіб з обмеженими можливостями.

Рис.3.5.2. Схема генерального плану

3.5.2. Баланс території

- Загальна площа ділянки - 118355 м²

- Площа забудови - 11267 м² (9,5%)

в т.ч

- палац – 1540 м²

- існуючі охоронні мури – 5745 м²

- проєктовані споруди – 3982 м²

- Площа мощення, в т.ч. майданчиків - 40559 м² (34,5%)

в т.ч

- пішохідні доріжки, тип 1 - 4336 м²

- пішохідні доріжки, тип 2 - 33153 м²

- проїзди - 1921 м²

- паркінг гостьовий - 2505 м²

- паркінг для персоналу - 484 м²

- сцена - 468 м²

- дитячі майданчики - 2089 м²

- спортивні майданчики - 5603 м²

- Площа оселення - 66529 м² (56%)

3.6. Об'ємно – планувальні рішення.

Проєктом передбачено ревіталізацію палацу Потоських з відновленням існуючого простору та наданням нового значення об'єкту. В даній споруді пропонується влаштувати одну з будівель культурно-мистецького центру – навчально – культурний блок.

Будівля в плані складної форми та поділена на три секції в існуючому стані та об'єднана загальним коридором в проєктованому.

На першому поверсі передбачено головний вхід в будівлю через тамбур в загальний хол, сходово-ліфтовий вузол, санвузли, адміністративні приміщення, гардероб, рецепція, кабінети репетиторів та індивідуальних занять, лекторій, кабінети, відпочинкові, коворкінг, конференц зал, ліфти та сходові клітки.

Сума всіх приміщень 1-го поверху – 1145,60 м²

Рис.3.6.1. Схема плану 1-го поверху

На другому поверсі запропоновано вестибюль, студії та майстерні, приміщення коворкінгу, відпочивальні, також передбачені санвузли, ліфти та сходові клітки. Сума всіх приміщень 2-го поверху – 1142,42 м²

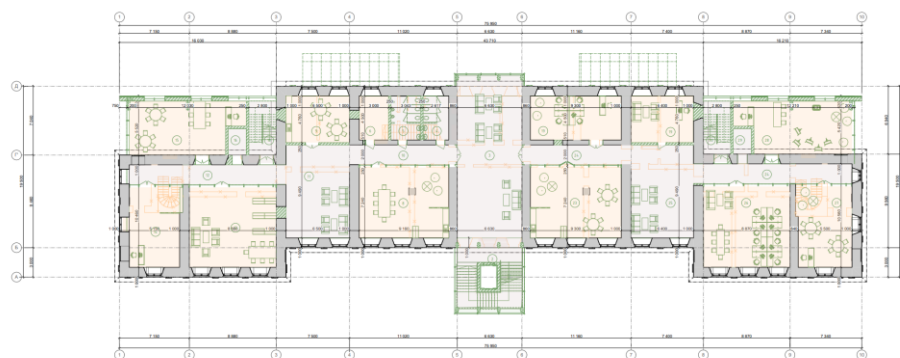

Рис.3.6.2. Схема плану 2-го поверху

Третій поверх – загальний простір для виставок з зонами для відпочинку, окремими приміщеннями передбачено конференц зали та санвузли.

Сума всіх приміщень 3-го поверху – 1168,80 м²

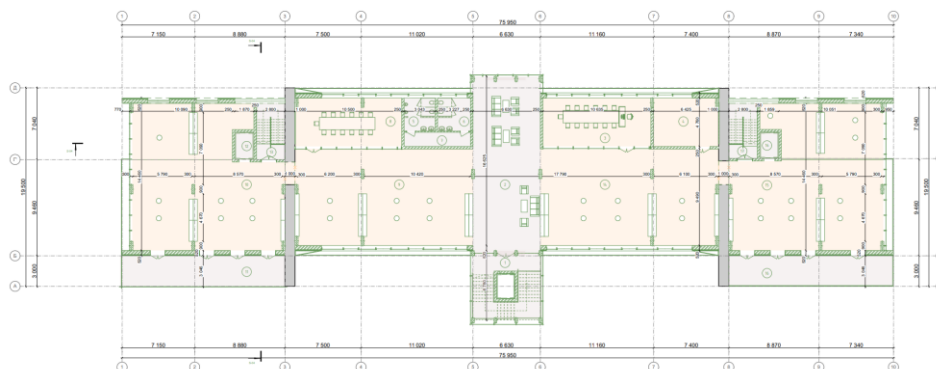

Рис.3.6.3. Схема плану 3-го поверху

В підвальному поверсі передбачено також загальний виставковий простір з санвузлами та виходами назовні.

Сума всіх приміщень підвального поверху – 936,59 м²

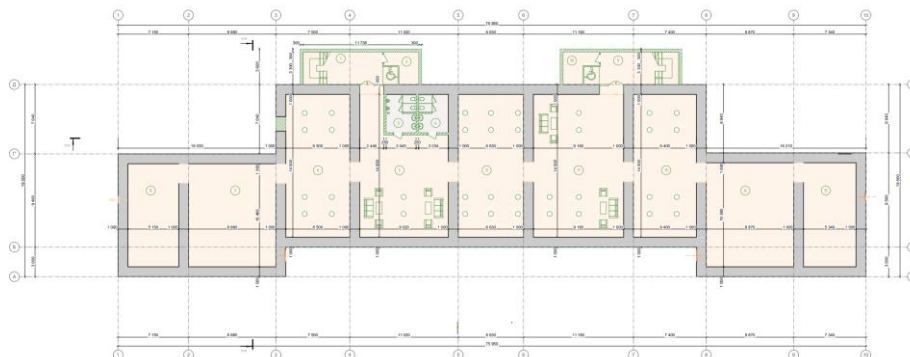

Рис.3.6.4. Схема плану підвального поверху

Сума всіх приміщень – 4393,39 м²

3.7. Архітектурно-художнє вирішення фасадів

Проект ревітації для Бродівського палацу Потоцких, який служить важливим пам'ятником архітектури історичного періоду, визначається використанням передових матеріалів та методів відновлення. Ця двоповерхова будівля, яка відзначається елементами пізнього ренесансу, розглядається як об'єкт, що може бути розділений на центральну та бокові частини.

Головною концепцією проекту є впровадження сучасної добудови зі скляною конструкцією в центральну частину, створюючи вражаючий простір всередині, що функціонує як центральний елемент композиції. До цього додається підняття даху, щоб створити третій мансардний поверх, а на даховій частині передбачено велике слухове вікно з обох сторін центрального фасаду.

Бокові частини переднього фасаду піддаються реставрації, додаються тераси на третьому поверсі, а конфігурація даху змінюється, переходячи в стіну з тилу. На боковинах будівлі створюється скляний кут завдяки конструкції даху.

Під час відновлення акцент приділяється відновленню втрачених декоративних елементів і зміні кольору фасадів, щоб вони відповідали оригінальному вигляду будівлі. Цей проект відзначається не лише технічною сучасністю, але й повагою до історії та архітектурної цінності об'єкта.

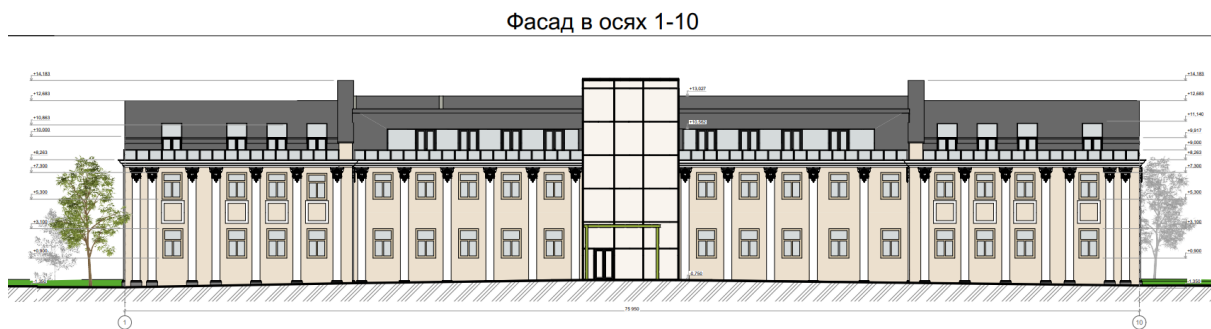

Рис.3.7.1. Фронтний фасад (в осях 1-10)

Рис.3.7.2. Бокові фасади (в осях Д-А та А-Д)

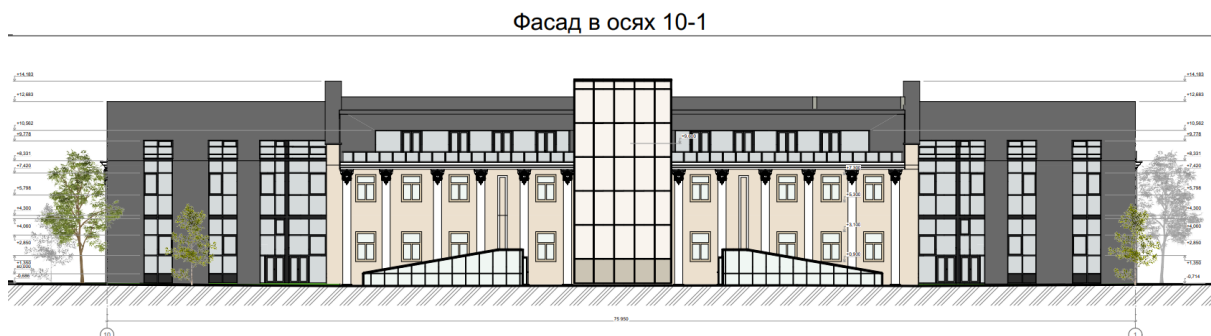

Рис.3.7.3. Тильний фасад (в осях 10-1)

3.8. Конструктивне вирішення

3.8.1. Короткий опис конструктивної схеми

Предметом ревіталізації є двоповерхова будівля палацу Потоцьких. У рамках даного проекту було вирішено змінити конфігурацію покрівлі, додаючи мансардний поверх з терасами та зігнути покриття даху вздовж стіни. Окрім цього, передбачено "врізання" сучасної добудови у центральну частину об'єкта.

Ця ініціатива спрямована на те, щоб підняти архітектурний потенціал будівлі, забезпечити додатковий простір за допомогою мансарди з терасами і створити центральний фокус за допомогою нової конструкції. Зміна форми покрівлі та

введення інноваційних елементів спрямовані на створення сучасного та функціонального середовища, при цьому зберігаючи історичний історичний характер об'єкта.

3.8.2. Зміни в структурі будівлі

Планування приміщень

В процесі ревіталізації внесено значущі зміни у планування кожного поверху будівлі. Оптимізація простору проведена з метою створення більш функціональної та ергономічної конфігурації. Переглянуті функціональні зони та їх розміщення для підвищення зручності та використання простору.

Прорізи та перемички

Використано новаторський підхід до внесення прорізів у стіни, над якими передбачено встановлення декоративних перемичок. Ці зміни не лише додають естетичний шар приміщенням, але й створюють відчуття відкритості та з'єднання між приміщеннями.

Скляні перегородки

Заборонені застарілі перегородки між приміщеннями, а на їх місце встановлено скляні конструкції для створення відчуття простору та світлового проникнення. Матове скло використане для забезпечення конфіденційності та збереження естетичної гармонії.

Стіни санвузлів

Стіни санвузлів виготовлені з цегли, що забезпечує високий рівень міцності та довговічності. Використання цегли в цих зонах не лише підсилює структурну стійкість, але й створює природний та традиційний елемент в дизайні санітарних приміщень.

Системи освітлення та провітрювання:

Переглянуті системи освітлення та провітрювання для забезпечення оптимальної роботи нової конфігурації приміщень. Використано сучасні технології для досягнення ефективності та енергозбереження.

Архітектурні деталі та декор

Додано архітектурні деталі та декоративні елементи, які доповнюють зміни в структурі будівлі та підкреслюють сучасний дизайн. Елементи декору використані для створення гармонії та злагоди в інтер'єрі.

Ці зміни спрямовані на створення естетично привабливого, функціонального та сучасного середовища, враховуючи сучасні тенденції дизайну та архітектури.

Рис.3.8.2.1. Розрізи 1:1, 2:2

3.8.3. Покрівля та мансарда

Тип покриття

Заміна існуючого покриття на сучасний матеріал, такий як металочерепиця, що володіє високою стійкістю до атмосферних впливів і довговічністю. Вибір цього матеріалу також додає сучасний естетичний акцент до зовнішнього вигляду будівлі.

Схил та форма покрівлі

Додавання мансардного поверху зі зміненим кутом нахилу покрівлі, що створює можливість для облаштування терас та іншого функціонального простору. Це також дозволяє підняти покрівлю, створюючи додатковий внутрішній об'єм та збільшуючи освітленість в приміщеннях.

Конструкційні елементи

Використання сталевих конструкцій для підтримки нової конфігурації покрівлі, забезпечуючи стійкість та безпеку. Також передбачено структурні зміни для адаптації до нового навантаження.

Вікна та слухове вікно

Зміни у розміщенні та кількості вікон для забезпечення оптимального природного освітлення усіх приміщень. Додатково, передбачено встановлення

слухового вікна на даховій частині, яке дозволяє насолоджуватися панорамним видом.

Деталізація та оздоблення

Внесення змін у декоративні елементи покрівлі, використовуючи сучасні матеріали та стиль, щоб забезпечити відповідність сучасним архітектурним тенденціям. Додавання архітектурних деталей, які підкреслюють новий дизайн.

Загальна мета цих змін полягає в створенні сучасної та функціональної покрівлі, яка гармонійно вписується у загальний контекст ревіталізованої будівлі та підвищує її архітектурний вигляд.

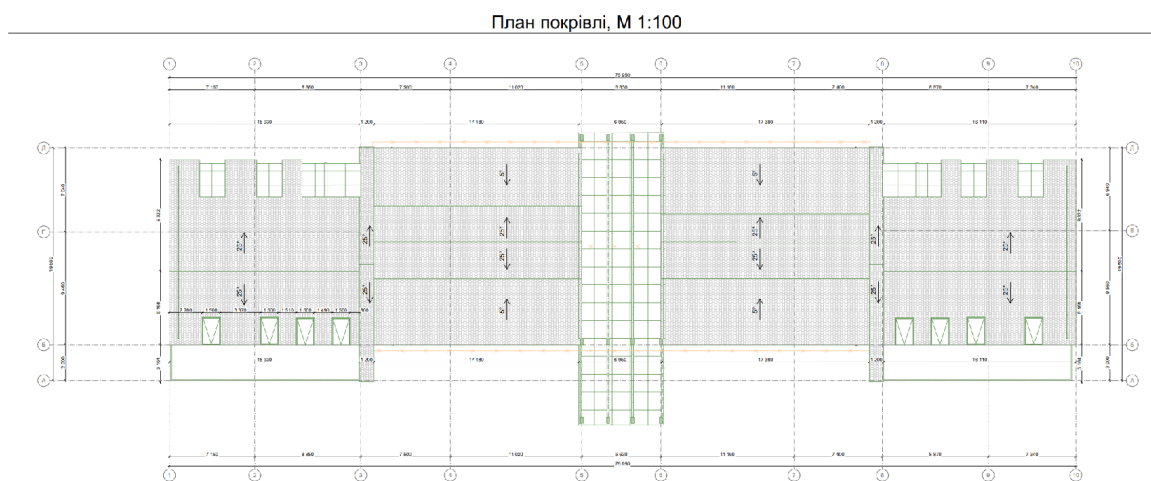

Рис.3.8.3.1. Схема плану покрівлі

3.8.4. Корструктивна схема нових елементів

Добудова, яка врізається в існуючу будівлю, відзначається сучасним підходом до архітектурної інтеграції та використанням сучасних матеріалів. Її конструкція виготовлена з металевого каркасу та скляних елементів, що створюють злагоджену сполученість стилів та функцій.

Металевий каркас

1. Матеріал: Добудова опирається на металевий каркас, виготовлений з високоякісної сталі. Це забезпечує стійкість, надійність та можливість створення витончених форм.
2. Структура: Каркас ретельно розроблений, враховуючи естетику та структурну цілісність існуючої будівлі.

Скляні елементи

1. Матеріал: Використання великих панорамних вікон та скляних поверхонь для створення відкритого та світлового простору.
2. Функціональність: Скляні елементи відкривають величний погляд на зовнішнє середовище та надають будівлі відчуття прозорості та сучасності.

Архітектурна інтеграція

1. Врізка: Добудова врізується в існуючу будівлю, створюючи архітектурний перехід, який виглядає органічно та стилістично в її контексті.
2. Фасад: Скляні елементи співзвучні із стильовими рисами існуючого фасаду, доповнюючи його та створюючи новий естетичний акцент.

Функціональність

1. Простір: Добудова виконана так, щоб доповнювати функціональність будівлі, додаючи новий простір для відпочинку, роботи або інших цілей.
2. Світлопроникнення: Скляні елементи сприяють природному освітленню та створюють відчуття відкритості та простору.

Енергоефективність

1. Теплоізоляція: Застосовано сучасні теплоізоляційні матеріали для підвищення енергоефективності та комфорту приміщень.
2. Бокові добудови

Геометрична концепція:

1. Завертання даху: Покриття дах бокових завертається до тильної частини будівлі по стіні, створюючи кут, що додає динамічність і асиметрію архітектурному комплексу.
2. Засклення: Весь простір, між новою добудовою та боковим фасадом, заповнюється великими скляними панелями, що дозволяє природньому світлу безперешкодно проникати в середину та надає житловому простору відчуття відкритості та простору.

Структурна концепція:

1. Залізобетонні колони: Для підтримки конструкції використовуються залізобетонні колони розміром 250 на 500 мм та плита перекриття товщиною 200 мм. Це забезпечує високу міцність та стійкість конструкції.
2. Фундамент: Колони опираються на фундамент, який розрахований на розподіл ваги та навантаження, забезпечуючи стійкість і безпеку.

Ліфтовий Вузол:

1. Залізобетонний сходово-ліфтовий вузол: В добудовах передбачено встановлення залізобетонного сходово-ліфтового вузла, що забезпечує безбар'єрний доступ до всіх рівнів і додає функціональності будівлі.

3.8.5. Енергоефективність

Теплоізоляційні Технології:

1. В проекті враховано сучасні теплоізоляційні матеріали для стін, покрівлі та підлоги, що забезпечують високий стандарт енергоефективності.
2. Застосування теплозахисних вікон та дверей зі склопакетами збільшує теплозбереження в приміщенні.

Енергоефективна Вентиляція та Кондиціонування:

1. В проекті передбачено систему енергоефективної вентиляції з рекуперацією тепла, що дозволяє зберігати енергію та зменшувати витрати на опалення та кондиціонування.

3.8.6. Технічне обладнання будівлі

Системи Електропостачання та Освітлення:

1. Встановлення сучасних електричних систем з енергозберігаючим освітленням LED.
2. Автоматизовані системи керування освітленням та електроживленням для оптимізації витрат електроенергії.
3. Застосування систем кондиціонування повітря для забезпечення комфортної температури та вентиляції у всіх приміщеннях.

4. Використання терморегулюючих технологій для ефективного утримання оптимального клімату.

Системи Безпеки та Спостереження:

1. Встановлення відеоспостереження та систем контролю доступу для забезпечення безпеки мешканців і об'єкту.
2. Підключення до мережі безпеки місцевої адміністрації та служб екстреної допомоги.

Системи Звукоізоляції та Акустичного Комфарту:

1. Використання спеціальних матеріалів для звукоізоляції стін, підлог та стель з метою створення тихого та комфортного середовища.
2. Встановлення аудіосистеми з можливістю індивідуального регулювання гучності в різних зонах будівлі.

Комунікаційні Інфраструктури:

1. Розгортання високошвидкісних мереж інтернету та телефонії.
2. Забезпечення готовності до впровадження технологій "розумного будинку" для дистанційного керування та моніторингу.

Системи Водопостачання та Опалення:

1. Встановлення ефективних систем водяного та опалювального обладнання.
2. Застосування систем автоматичного регулювання температури та ефективного використання енергії.

Ліфтові та Ескалаторні Системи:

1. Встановлення ліфтових систем, що відповідають сучасним стандартам безпеки та ефективності.
2. Застосування ескалаторів у високонавантажених зонах для оптимізації руху осіб.

Резервні та Аварійні Системи:

1. Встановлення резервних джерел енергії та аварійних генераторів для забезпечення функціонування в разі відключення електропостачання.

3.9. Техніко-економічні показники

Табл.1. Техніко-економічні показники

№ п/п	Показник	Один. вим.	Кількість
1.	Поверховість		3 пов.
2.	Висота поверху	м	2,77 - 4,0;
3.	Загальна площа ділянки	м ²	118 355
	Площа забудови		11267
	в т.ч		
4.	- палац	м ²	1540
	- існуючі охоронні мури		5745
	- проєктовані споруди		3982
5.	Гранична висота споруди	м	14,2
6.	Умовна висота споруди	м	8,8
7.	Загальна площа всіх приміщень споруди (до реконструкції)	м ²	1 567,5
	Загальна площа всіх приміщень споруди (після реконструкції)		4393,4
	в т.ч		
8.	- підвальний поверх	м ²	936,6
	- 1-й поверх		1145,6
	- 2-й поверх		1142,2
	- 3-й поверх		1168,8
	Будівельний об'єм		74 195
	в т.ч		
9.	- палац	м ³	21 560
	- існуючі охоронні мури		28 725
	- проєктовані споруди		23 910

3.10. Фотофіксація існуючого стану

Рис.3.10.1. Загальний вигляд бродівського палацу Потоцького

Рис.3.10.2. Вигляд вхідної частини палацу

Рис.3.10.6. Вигляд на боковий фасад з сторони музею

Рис.3.10.4. Вигляд на тильної сторону частини реабілітаційного центру

Рис.3.10.5. Вигляд на боковий фасад з сторони реабілітаційного центру

Рис.3.10.7. Фрагмент декоративних елементів

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

4.1. Організація заходів з охорони навколишнього середовища

Організація заходів з охорони навколишнього середовища визначається як систематичний підхід до раціонального використання природних ресурсів, збереження унікальних природних комплексів і гарантування екологічної безпеки. Ця комплексна система охоплює широкий спектр заходів, які охоплюють державний, адміністративний, правовий, економічний, політичний і суспільний аспекти з метою пристосування до екологічних викликів та забезпечення сталого розвитку.

Екологічна безпека є критерієм, який визначає стан балансу між людиною і природою на Землі та в різних її регіонах. Це враховує фізичні, соціально-економічні, технологічні та політичні можливості суспільства адаптуватися до змін в природному середовищі. Спрямованість на екологічну безпеку визначається за допомогою систематичних заходів на різних рівнях управління та співпраці різних суб'єктів, щоб забезпечити узгодженість екологічних заходів із загальними стратегіями сталого розвитку.

Екологічна небезпека, будучи реальною або потенційною, визначає ймовірність виникнення негативних чинників і явищ в природних системах, що можуть спричинити їхню незворотню деградацію. Потенційна екологічна небезпека налічує сукупність можливих загроз для природних систем і здоров'я людини, враховуючи різні аспекти взаємодії природних і антропогенних факторів.

Планування та забудова територій виступають важливим етапом в охороні навколишнього середовища, що передбачає розміщення об'єктів з урахуванням екологічних та санітарно-гігієнічних вимог. Ефективне міське та сільське планування повинно включати санітарну очистку, обробку та безпечну утилізацію відходів, а також дотримання нормативів щодо викидів та скидів. Запровадження цих заходів спрямоване на відновлення довкілля і створення безпечних, екологічно чистих територій для громадян.

В цілому, система охорони навколишнього середовища є необхідною для забезпечення екологічної безпеки та впровадження принципів сталого розвитку, забезпечуючи гармонійну взаємодію людини з природою і збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь.

4.2. Особливості природоохоронних заходів при реконструкції

Під час проведення реконструкції об'єктів важливо враховувати природоохоронні аспекти для забезпечення сталого та екологічно безпечного розвитку. Нижче розглянуті ключові аспекти особливостей природоохоронних заходів під час реконструкції:

1. Оцінка Впливу на Довкілля (ОВД)

Перед початком реконструкції обов'язковим етапом є проведення комплексної ОВД. Це дозволяє визначити можливі негативні впливи на довкілля та розробити стратегії для їхнього уникнення чи зменшення.

2. Енергоефективність

Однією з основних мет реконструкції є вдосконалення енергоефективності об'єкта. Застосування новітніх технологій та матеріалів сприяє зменшенню енергоспоживання та викидів.

3. Використання Відновлюваних Джерел Енергії

Під час реконструкції варто розглядати можливості переходу на використання відновлюваних джерел енергії, таких як сонячні батареї чи вітрові генератори, для зменшення екологічного відбитку.

4. Збереження Зелених Зон

Важливо підтримувати та розширювати зелені зони поблизу реконструйованого об'єкта для створення збалансованого природного середовища та покращення якості життя місцевого населення.

5. Водозахистні Заходи

Реконструкція повинна включати заходи з охорони водних ресурсів від забруднення та раціонального використання води.

6. Видалення небезпечних Відходів

Безпечне видалення будівельних відходів та небезпечних речовин є важливим для запобігання забрудненню ґрунту та водних ресурсів.

7. Залучення Громадськості

Широке залучення громадськості до прийняття рішень та відкритий обмін інформацією дозволяють враховувати погляди та побажання громади в контексті природоохоронних заходів під час реконструкції.

Реконструкція, враховуючи ці особливості, сприяє створенню сталої та екологічно безпечної інфраструктури, що відповідає сучасним екологічним вимогам.

4.3. Безпека та сталість у ревіталізації: захист здоров'я та довкілля

У процесі ревіталізації, насамперед, важливо визначити та усунути потенційні небезпеки. Це включає проведення комплексного аудиту безпеки, де враховуються всі аспекти впливу на довкілля та забезпечуються стратегії для ефективного контролю ризиків.

Заходи з охорони здоров'я та безпеки праці визначаються як обов'язковий елемент усіх робочих процесів, забезпечуючи працівникам безпечне та здорове робоче середовище. Крім того, висока увага приділяється використанню екологічно чистих технологій та матеріалів для зменшення екологічного відбитку.

Невід'ємною частиною техніки безпеки є також система моніторингу якості повітря та води, що гарантує оперативне виявлення та вирішення можливих проблем в процесі ревіталізації. Окрім того, активне взаємодію з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами відіграє ключову роль у впровадженні сучасних стандартів безпеки та забезпеченні успішної та безпечної ревіталізації об'єкта.

4.4. Пропозиції з охорони навколишнього середовища

Під час відновлення Бродівського палацу, рекомендується враховувати ряд заходів з охорони навколишнього середовища:

1. Енергоефективність та Відновлювана Енергія:

- 1.1. Використовуйте енергоефективні технології та розглядайте можливості використання відновлюваних джерел енергії, таких як сонячні батареї чи вітрові генератори.
2. Використання Екологічно Чистих Матеріалів:
  - 2.1. Приділяйте перевагу будівельним матеріалам, які мають менший екологічний відбиток та можуть бути вторинно використані або перероблені.
3. Реставрація Зелених Зон:
  - 3.1. Відновлення та розширення прилеглих зелених зон сприяє створенню екологічно збалансованого середовища і покращенню біорізноманіття.
4. Утилізація та Видалення Відходів:
  - 4.1. Забезпечте відповідальну утилізацію будівельних відходів та небезпечних речовин, запобігаючи забрудненню ґрунту та водних ресурсів.
5. Моніторинг Якості Повітря та Води:
  - 5.1. Встановіть систему моніторингу для постійного контролю якості повітря та води, забезпечуючи своєчасне виявлення можливих негативних впливів.
6. Екологічне Освітлення:
  - 6.1. Використовуйте енергоефективне та екологічно чисте освітлення, щоб зменшити споживання електроенергії та покращити ефективність.
7. Співпраця з Місцевою Громадою:
  - 7.1. Залучіть місцеву громаду до обговорення та прийняття рішень, що стосуються охорони навколишнього середовища, враховуючи їхні погляди та обґрунтовані вказівки.

Ці заходи спрямовані на забезпечення сталого та екологічно відповідального відновлення Бродівського палацу, сприяючи його інтеграції в природне середовище та збереженню цінних природних ресурсів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У процесі дослідження ревіталізації, зокрема в контексті міського планування та збереження культурної спадщини, виявлено, що цей процес охоплює не лише фізичне відновлення архітектурних об'єктів, але й взаємодію з соціокультурним середовищем. Ревіталізація є ключовим інструментом для розвитку міст і подолання викликів, пов'язаних із занепадом історичних об'єктів та старінням інфраструктури.

Сучасні технологічні та економічні зміни підкреслюють важливість вивчення ревіталізації як стратегічного інструменту для адаптації міст до нових реалій. Результати досліджень успішних та неуспішних випадків ревіталізації можуть служити основою для рекомендацій та стратегій управління міським та культурним просторами, сприяючи гармонійному злагодженню історичної спадщини та сучасних потреб суспільства.

Під час розгляду проблеми встановлено, що архітектурна спадщина грає важливу роль у формуванні сучасного міського середовища, визначаючи структуру міста, його ідентичність та культурну спадщину. Проблема занедбання та технічного зношення історичних будівель в українських містах є актуальною і вимагає негайного вирішення для забезпечення збереження цих унікальних об'єктів. Важливо збалансувати збереження автентичності та адаптивне використання, щоб історичні споруди стали активною частиною сучасного міського життя.

Втрата первісного призначення історичних будівель може призвести до деградації та втрати інтересу спільноти та інвесторів. Проте відновлення архітектурної спадщини шляхом її адаптивного використання для нових функцій може призвести до створення нових центрів активності та привабливості для місцевих та туристичних громадян.

Можна, що ревіталізація архітектурної спадщини має великий потенціал для збереження історичної та культурної цінності міст. Це завдання вимагає взаємодії різних галузей, від історії до економіки та культури, а також вирішення

фінансових труднощів та удосконалення систем управління. Зanedбання історичних будівель ставить під загрозу не лише їх зовнішній вигляд, але і структурну цілісність, тому важливо приділяти увагу їхньому збереженню для створення стійких та привабливих міських середовищ.

Адаптивне використання історичних будівель відкриває можливості для вирішення проблем функціональної втрати. Співпраця з різними зацікавленими сторонами, включаючи місцеві громади та комерційні організації, може забезпечити необхідні ресурси та інновації для адаптації історичних об'єктів. Наголошується важливість підтримки бізнес-ідей, спрямованих на ефективне використання історичних будівель, для забезпечення їхньої довгострокової стійкості та користі для громади.

Аналіз закордонного та українського досвіду ревіталізації архітектурної спадщини вказує на декілька ключових тенденцій і висновків. По-перше, закордонний досвід підкреслює важливість інтеграції культурної спадщини у стратегії розвитку міст та регіонів. Стале розвиток, використання новітніх технологій та урахування соціокультурних аспектів визначаються як тенденції, які сприяють успішній ревіталізації.

Український досвід, з свого боку, вказує на необхідність посилення взаємодії між державними та громадськими ініціативами для ефективної ревіталізації. Важливість розробки та впровадження чітких нормативно-правових актів, які враховують специфіку української культурної спадщини, також виокремлюється як важливий аспект.

Загальний висновок полягає в тому, що ефективна ревіталізація архітектурної спадщини вимагає комплексного підходу, об'єднуючи культурні, соціальні, економічні та екологічні аспекти. Важливо враховувати глобальний досвід та адаптувати його до умов конкретного регіону, забезпечуючи взаємодію державних та громадських структур для досягнення найкращих результатів у збереженні та відновленні культурної спадщини.

Дослідження ревіталізації, проведене на прикладі Бродівського замку, розкриває важливість цього процесу для оновлення історичних та культурних

об'єктів. Аналіз сучасного стану ревіталізації підкреслює його ключову роль у вирішенні викликів, пов'язаних із занепадом та старінням інфраструктури. Бродівський замок, виступаючи об'єктом дослідження, ілюструє важливість врахування історії, архітектурної цінності та спільноти при розробці стратегій ревіталізації.

Спостереження за соціокультурним впливом ревіталізації на прикладі Бродівського замку свідчать про формування нових спільнот, зміни в способі життя та утвердження ідентичності. Економічні вигоди, отримані в результаті ревіталізації, підкреслюють його важливість для сталого розвитку міста. Загальний висновок полягає в тому, що ревіталізація є ключовим інструментом для гармонійного поєднання історії та сучасності, сприяючи сталості та життєздатності культурних та історичних об'єктів.

Дослідження ревіталізації Бродівського замку використовує різноманітні методи, такі як архітектурний та історичний аналіз, соціокультурне дослідження, економічний аналіз, оцінка екологічного впливу, аналіз проектів ревіталізації та співпраця із зацікавленими сторонами. Ці методи надають комплексний погляд на вплив та перспективи ревіталізації, враховуючи різні аспекти, такі як архітектура, соціокультурна динаміка, економіка та екологія.

Отже, ревіталізація архітектурної спадщини визначається як багатоаспектний процес, який поєднує технічні, культурні та соціальні виміри. Вона стає не лише шляхом збереження історичної цінності, але і рушійною силою для сталого розвитку та еволюції міст.

Загалом, вивчення ревіталізації архітектурної спадщини свідчить про постійний інтерес суспільства до збереження та відновлення культурно-історичного надбання. Розгляд цього процесу з урахуванням глобальних тенденцій та місцевих особливостей є необхідним для розробки ефективних стратегій, спрямованих на створення урбаністичних середовищ, які поєднують спадщину минулого з сучасністю та майбутнім.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадяк В. Нормативно-правова охорона культурної спадщини. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2016. Вип. 28. С. 331–348.
2. Біленко В. О. Ревіталізація як інноваційна складова брендингу міст : thesis. 2016. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/49052> (дата звернення: 11.01.2024).
3. Богатюк І. Г. Правове регулювання охорони земель в Україні : thesis. 2019. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/38832> (дата звернення: 12.01.2024).
4. Великанич С. Соціологічний аспект дослідження музичної іконографії в оздобі архітектурних споруд Львова кінця XIX – початку XX століть. *Часопис національної музичної академії України ім.п.і.чайковського*. 2021. № 2(51). С. 106–121. URL: [https://doi.org/10.31318/2414-052x.2\(51\).2021.239396](https://doi.org/10.31318/2414-052x.2(51).2021.239396) (дата звернення: 12.01.2024).
5. Вечерський В. Архітектурна спадщина Полтащини. *Українська культура*. 2014. № 6 (1026). С. 26–31.
6. Вечерський В. В. Архітектурно-містобудівна спадщина регіонів України. *Археометрія та охорона історико-культурної спадщини*. 1999. Вип. 3. С. 96–110.
7. Вечерський В. Новий погляд на проблему втраченої архітектурної спадщини. *Пам"ятки України: історія та культура*. 2001. № 4. С. 2–9.
8. Вівчаренко О. А. Правова охорона земель в Україні. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 4. С. 74–83.
9. Водзинський Є. Є. Охорона ландшафтів як складова збереження культурної спадщини. *Праці Науково-дослідного інституту пам"яткоохоронних досліджень*. 2010. Вип. 5. С. 301–317.
10. Гаврюшенко Д. О. Історія архітектури садибних комплексів на харківщині XVIII-XIX ст. *Вчені записки Харківського гуманітарного університету "Народна українська академія"*. 2008. Т. 14. С. 243–254.

11. Галазюк Н. М., Зелінська О. М. Трансформація світової фінансової системи: тенденції та перспективи розвитку сучасних фінансових ринків. *Економічні науки. Серія "Регіональна економіка"*. 2020. Т. 1, № 17(67). С. 62–72. URL: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2020-17\(67\)-7](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2020-17(67)-7) (дата звернення: 12.01.2024).
12. Гоголюк Є., Саньков П. Ревіталізація – друге життя старих будівель. *Grundlagen der modernen wissenschaftlichen forschung*. 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-10.09.2021.86> (дата звернення: 12.01.2024).
13. Городиський І. М. Суспільний інтерес як підстава для обмеження права власності на культурні пам'ятки. *Часопис цивілістики*. 2021. № 39. С. 24–29. URL: <https://doi.org/10.32837/chc.v0i39.376> (дата звернення: 12.01.2024).
14. Грабовенко С. Ю. Класицизм в архітектурі України на початку ХІХ століття : thesis. 2018. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/11342> (дата звернення: 12.01.2024).
15. Гулкевич О. Правовий режим земель історико-культурного призначення. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С. 297–305. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1736> (дата звернення: 12.01.2024).
16. Гуляков К. В. Рухомі предмети, що походять із об'єктів археологічної спадщини: проблеми визначення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 3(32). С. 78–80. URL: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3\(32\).608](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3(32).608) (дата звернення: 12.01.2024).
17. Гуляков К. Еволюція законодавства про охорону об'єктів історичної та культурної спадщини протягом ХХ століття. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 240–246. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1994> (дата звернення: 12.01.2024).
18. ДБН А.3.2-2-2009 «Охорона праці і промислова безпека у будівництві».
19. ДБН Б. 2.4-1-94. «Планування і забудова сільських поселень» – К., 1994.
20. ДБН Б.2.2-5:2011. «Благоустрій територій»

21. ДБН В.1.1.7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва»
22. ДБН В.1.1-1-94 «Захист від небезпечних геологічних процесів. Проектування і будівництво цивільних будівель із блоків і каменю»
23. ДБН В.1.2-7:2021. Основні вимоги до будівель і споруд. Пожежна безпека.
24. ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»
25. ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту»
26. ДБН В.2.2-9:2018 «Громадські будинки та споруди»
27. Дмитренко А. Культурна спадщина волині в структурі культурного і зеленого / екологічного туризму та створенні привабливого іміджу регіону. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрям: мистецтвознавство)*. 2021. № 37. С. 131–137. URL: <https://doi.org/10.35619/ucrm.vi37.452> (дата звернення: 12.01.2024).
28. Дорошенко Ю. О. Післямова до міжнародного науково-практичного фестивалю «САПР Allplan у архітектурі і будівництві». *New computer technology*. 2013. Т. 11. С. 199–202. URL: <https://doi.org/10.55056/nocote.v11i1.165> (дата звернення: 12.01.2024).
29. Дударець В. М. Особливості формування архітектури і дизайну Японії XIX-XX століть. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2011. Вип. 27. С. 248–255.
30. Дудка О. М. Особливості формування архітектури багатофункціональних рекреаційних комплексів в середовищі міста. *Комунальне господарство міст. Серія : технічні науки та архітектура*. 2019. Вип. 1 (147). С. 258–263.
31. Екологічність архітектури захи хадід : thesis / Д. Б. В та ін. 2016. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/23247> (дата звернення: 12.01.2024).
32. Євсюков Т. О. Охорона особливо цінних земель: досвід зарубіжних країн. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2013. № 3. С. 19–26.
33. Єсіна О. Г., Лінгур Л. М. Інжинірінг бізнес-архітектури підприємства для прогнозування соціально-економічних процесів.

Підприємництво та інновації. 2020. № 11-2. С. 124–130. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.38> (дата звернення: 12.01.2024).

34. Жовква О. І. Архітектурна спадщина. Окремі питання охорони культурної спадщини. *Містобудування та територіальне планування*. 2019. Вип. № 69. С. 133–146.

35. Задорожня І. Світові практики публічного управління сферою благоустрою міст. *Науковий вісник: державне управління*. 2021. № 4(10). С. 38–49. URL: [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2021-4\(10\)-38-49](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2021-4(10)-38-49) (дата звернення: 12.01.2024).

36. Інна К., Галина В. Проблеми збереження культурної спадщини: зарубіжний та український досвід. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрям: культурологія)*. 2021. Т. 35. С. 227–232. URL: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.389> (дата звернення: 12.01.2024).

37. Кармазин В. Зв'язок української архітектури з ландшафтом. *Хроніка - 2000*. 2001. Вип. 41/42. С. 14–17.

38. Карпов В. В. Збереження культурної спадщини та музеєфікація пам'ятних місць Тараса Григоровича Шевченка : thesis. 2014. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/53405> (дата звернення: 12.01.2024).

39. Малолітнева В., Гурова А. Правові засади використання аерофотозйомки для охорони об'єктів культурної спадщини в Україні. *Юридичний вісник*. 2022. № 6. С. 52–63. URL: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i6.2266> (дата звернення: 12.01.2024).

40. Марушева О. А. Контроль і моніторинг у будівельній галузі в аспекті державного управління. *Manager. bulletin of donetsk state university of management*. 2020. Т. 84, № 3. С. 67–77. URL: <https://doi.org/10.35340/2308-104x.2019.84-3-08> (дата звернення: 12.01.2024).

41. Миколаївна Б. А., Николаевна Б. А., Anastasia W. Світло як інструмент інженерно-технічного формування архітектури аеропортів : thesis. 2016. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/25217> (дата звернення: 12.01.2024).

42. Моця Б. Проблемні питання організації системи охорони культурної спадщини. *Вісник київського національного університету імені тараса шевченка. історія*. 2016. Вип. 4 (131). С. 37–40.

43. Нормативні акти в сфері сейсмостійкого будівництва нового покоління. зміна № 1 дбн в.1.1-12:2014 «будівництво у сейсмічних районах україни» / Ю. І. Немчинов та ін. *Наука та будівництво*. 2019. Т. 19, № 1. С. 4–17. URL: <https://doi.org/10.33644/scienceandconstruction.v19i1.62> (дата звернення: 12.01.2024).

44. Пелєвін Є. Ю. Діяльність В. І. Тимофієнка у складі головної редколегії наукового енциклопедичного видання "Звід пам'яток історії та культури України" : thesis. 2015. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/15955> (дата звернення: 12.01.2024).

45. Пилипчук В. Ф., Бойко Р. В. Розроблення заходів із репрезентації історико-культурної пам'ятки "звіринецьке укріплення київської фортеці 1810 р." на території національного ботанічного саду імені м. М. гришка НАН україни. *Scientific Bulletin of UNFU*. 2021. Т. 31, № 4. С. 65–70. URL: <https://doi.org/10.36930/40310410> (дата звернення: 12.01.2024).

46. Пилипчук О. Я. Екологія та охорона природи в науковій спадщині професора І.І. пузанова (1885-1971). *Історія науки і техніки*. 2013. Вип. 3. С. 191–199.

47. Прибега Л. В. Архітектурна реставрація: погляд через сутність пам'ятки. *Праці Центру пам'яткознавства*. 2007. Вип. 11. С. 26–37.

48. Прибега Л. В. Міжнародна охорона історико-культурної спадщини. *Праці Центру пам'яткознавства*. 1992. Вип. 1. С. 40–52.

49. Прибега Л. В. Міжнародна охорона історико-культурної спадщини. *Праці Центру пам'яткознавства*. 1992. Вип. 1. С. 40–52.

50. Прибега Л. Держане управління у сфері охорони культурної спадщини. *Культурологічна думка*. 2009. № 1. С. 130–138.

51. Притулюк В. Збереження культурної спадщини крізь досвід реституції українсько-польських взаємин. *Litopys volyni*. 2021. № 25. С. 99–103. URL: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2021.25.16> (дата звернення: 12.01.2024).
52. Про використання культових споруд - визначних пам'яток архітектури, які не підлягають передачі у постійне користування релігійним організаціям : Постанова Каб. Міністрів України від 09.08.2001 р. № 1005 : станом на 30 груд. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1005-2001-п#Text> (дата звернення: 11.01.2024).
53. Рибчинський О. В. Формування і ревіталізація середмість історичних міст України : автореф. дис. ... д-ра архітектури. Львів, 2017. 34 с.
54. Ружицька Н. Е., Сидоренко І. О. Особливості регулювання правомірного використання територій об'єктів нерухомої спадщини історичного центру міста Києва. *Scientific Bulletin of UNFU*. 2020. Т. 30, № 1. С. 45–48. URL: <https://doi.org/10.36930/40300107> (дата звернення: 11.01.2024).
55. Сирота О. П. Аналіз нових перспектив технологій Java Enterprise для корпоративних застосувань з появою Polyglot JVM. *Адаптивні системи автоматичного управління*. 2012. Т. 2, № 21. С. 90–99. URL: <https://doi.org/10.20535/1560-8956.21.2012.30686> (дата звернення: 12.01.2024).
56. Старинець В. В., Осипенко В. В. Платформні архітектури інформаційних систем : thesis. 2020. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/16602> (дата звернення: 11.01.2024).
57. Старчук А. Ю., Співак С. Ю. Вплив навколишнього середовища на об'єкти культурної спадщини : thesis. 2018. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/11792> (дата звернення: 12.01.2024).
58. Стельмах Х. П. Особливості конкурентоспроможності регіонів України. *Економічний форум*. 2020. Т. 1, № 3. С. 39–43. URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2020-3-6> (дата звернення: 12.01.2024).
59. Степанюк С. Польський досвід державного управління у сфері охорони пам'яток. *Litopys volyni*. 2021. № 23. С. 165–170. URL: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2020.23.29> (дата звернення: 12.01.2024).

60. Cherkes B., Diachok O. History of the formation and development of the architecture of the monastery complexes of galician podolia. *Visnik nacional'nogo univ'ersitetu "Iv'ivs'ka politehnika". seriâ arhitektura*. 2019. Vol. 2019, no. 1. P. 61–67. URL: <https://doi.org/10.23939/sa2019.01.061> (date of access: 12.01.2024).

61. Терещенко Є. Вплив футуристичної архітектури в кіно на розвиток сучасної архітектури. *Specialized and multidisciplinary scientific researches / chair Л. Корнілова*. 2020. URL: <https://doi.org/10.36074/11.12.2020.v6.26> (дата звернення: 12.01.2024).

62. Тимовчак І. Ю. Світові тенденції розвитку архітектури дипломатичних установ в XX - XXI столітті. *Теорія та практика дизайну*. 2016. Вип. № 10. С. 198–209.

63. Устименко Ю. Раціональне використання та охорона земель : thesis. 2008. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/14280> (дата звернення: 12.01.2024).

64. Фролова Ю. В. Архітектурно-планувальні риси фортець Півдня України кінця XVII – початку XIX століть : dissertation. 2021. URL: <https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/56698> (дата звернення: 12.01.2024).

65. Хоменко В., Скурська М., Старостенко К. Розробка моделі змісту навчання архітектури еом студентів інженерно-педагогічного профілю. *Scientific papers of berdiansk state pedagogical university series pedagogical sciences*. 2020. Т. 3. С. 405–418. URL: <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2020-1-3-405-418> (дата звернення: 12.01.2024).

66. Шаптала О. С. Раціональне використання й охорона земель сільськогосподарського призначення. *Держава та регіони. Державне управління*. 2007. № 2. С. 117–122.

67. Шарапова С. В. Охорона земель та інших природних ресурсів у процесі землевикористання. *Проблеми законності*. 2018. Вип. 143. С. 151–159.

68. Яровенко Г., Орехова Я. Розробка архітектури інтегрованої автоматизованої інформаційної системи фінансового моніторингу. *The results of*

scientific mind's development: 2019. 2019. URL: <https://doi.org/10.36074/22.12.2019.v1.15> (дата звернення: 12.01.2024).

69. 3d фотограмметрія в архітектурі, містобудуванні та збереженні культурної спадщини / В. У. Волошин та ін. *Сучасні технології та методи розрахунків у будівництві*. 2022. № 16. С. 26–37. URL: [https://doi.org/10.36910/6775-2410-6208-2021-6\(16\)-04](https://doi.org/10.36910/6775-2410-6208-2021-6(16)-04) (дата звернення: 11.01.2024).

70. Vokotey A., Dzyubenko N., Dubovuk O. Репрезентативність та охорона орнітофауни Регіонального ландшафтного парку “Стільське Горбогір’я”. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*. 2020. № 20. С. 45–56. URL: <https://doi.org/10.15421/412004> (дата звернення: 12.01.2024).

71. Danylevskyi A., Danylevska Y. Criminal legal protection of lands on which the objects of immovable cultural heritage are located: analysis of certain legislative initiatives. *Law journal of donbass*. 2021. Vol. 75, no. 2. P. 60–66. URL: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-75-2-60-66> (date of access: 12.01.2024).

72. Dubina N., Ladigina I. Features of formation of landscape architecture objects gardens parks and squares in the structure of kharkov city at the end of the 19th beginning of the xx centuries. *Scientific bulletin of civil engineering*. 2019. Vol. 96, no. 1. P. 44–51. URL: <https://doi.org/10.29295/2311-7257-2019-96-2-44-51> (date of access: 12.01.2024).

73. Horbenko N. Y., Maryshevych O. H., Kurnytska M. P. Відтворення елементів садівництва, городництва та рільництва відповідно до історико-етнографічного районування території Музею народної архітектури і побуту у Львові імені Климентія Шептицького. *Scientific Bulletin of UNFU*. 2021. Т. 31, № 3. С. 41–48. URL: <https://doi.org/10.36930/40310306> (дата звернення: 11.01.2024).

74. Horbenko N. Y., Maryshevych O. H., Kurnytska M. P. Відтворення елементів садівництва, городництва та рільництва відповідно до історико-етнографічного районування території Музею народної архітектури і побуту у Львові імені Климентія Шептицького. *Scientific Bulletin of UNFU*. 2021. Т. 31,

№ 3. С. 41–48. URL: <https://doi.org/10.36930/40310306> (дата звернення: 12.01.2024).

75. Kachemceva L., Gella O. Zakhar korneyev his architectural and citybuilding heritage in kharkov. *Scientific bulletin of civil engineering*. 2019. Vol. 97, no. 3. P. 15–19. URL: <https://doi.org/10.29295/2311-7257-2019-97-3-15-19> (date of access: 12.01.2024).

76. Kovtun A. V. Проблеми правового регулювання охорони земель сільськогосподарського призначення в Україні. *Scientific papers of the legislation institute of the verkhovna rada of ukraine*. 2021. № 5. С. 14–20. URL: <https://doi.org/10.32886/10.32886/instzak.2021.05.02> (дата звернення: 12.01.2024).

77. Mazur T. V. Джерельна база дослідження правової охорони культурної спадщини в Україні. *Scientific papers of the legislation institute of the verkhovna rada of ukraine*. 2019. № 4. С. 8–22. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.04.01> (дата звернення: 12.01.2024).

78. Mazur T. V. Законодавче забезпечення охорони культурної спадщини у Франції: досвід для України. *Scientific papers of the legislation institute of the verkhovna rada of ukraine*. 2019. № 2. С. 18–27. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.02.02> (дата звернення: 12.01.2024).

79. Mazur T. V. Імплементация міжнародно-правових норм Ради Європи щодо охорони культурної спадщини у законодавство України. *Scientific papers of the legislation institute of the verkhovna rada of ukraine*. 2020. № 2. С. 62–68. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.02.07> (дата звернення: 12.01.2024).

80. Mazur T. V. Правова охорона культурної спадщини в Україні: стан дослідження проблеми вітчизняними вченими. *Scientific papers of the legislation institute of the verkhovna rada of ukraine*. 2019. № 3. С. 8–28. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.03.01> (дата звернення: 12.01.2024).

81. Mazur T. V. Правова охорона культурної спадщини в Україні: стан дослідження проблеми вітчизняними вченими. *Scientific papers of the legislation institute of the verkhovna rada of ukraine*. 2019. № 3. С. 8–28. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.03.01> (дата звернення: 12.01.2024).

82. Mazur T. V. Правовий статус громадських об'єднань та окремих громадян у сфері охорони культурної спадщини України. *Scientific papers of the legislation institute of the verkhovna rada of ukraine*. 2019. № 5. С. 8–20. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.05.01> (дата звернення: 12.01.2024).

83. Mazur T. V. Удосконалення правової охорони культурної спадщини в Українській РСР (середина 1940-х – початок 1950-х років). *Scientific papers of the legislation institute of the verkhovna rada of ukraine*. 2019. № 6. С. 21–28. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.06.02> (дата звернення: 12.01.2024).

84. Petryshyn O. V. Рецензія на монографію Мазур Т. В. «Правова охорона культурної спадщини в Україні». *Scientific papers of the legislation institute of the verkhovna rada of ukraine*. 2020. № 6. С. 127–128. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.06.16> (дата звернення: 12.01.2024).

85. Sałata O. Польська архітектурна спадщина XVIII-XIX століття на Київщині. *TEKA komisji polsko-ukraińskich związków kulturowych*. 2019. Т. 5, № 13. С. 223–233. URL: <https://doi.org/10.31743/teka.5802> (дата звернення: 12.01.2024).

86. Shvydenko O. Building of museum of natural history of kharkiv university as an object of the cultural heritage of ukraine. *Scientific bulletin of civil engineering*. 2019. Vol. 96, no. 1. P. 137–143. URL: <https://doi.org/10.29295/2311-7257-2019-96-2-137-143> (date of access: 12.01.2024).

87. Sikora K., Nazarenko O. Solar architecture – as an alternative to the prevention of green-house emissions. *Municipal economy of cities*. 2018. Vol. 7, no. 146. P. 101–105. URL: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2018-7-146-101-105> (date of access: 12.01.2024).

88. Valentin P. Kamenechchyna architectural heritage: issues of study, preservation and scientific promotion. *Scientific papers of the kamianets-podilskiyi national ivan ohiienko university. history*. 2019. Vol. 1, no. 29. P. 87–97. URL: <https://doi.org/10.32626/2309-2254.2019-29.87-97> (date of access: 12.01.2024).